

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอลในท้องถิ่นใน
จังหวัดมหาสารคาม” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแยกเป็นหัวข้อได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนากีฬา

ตอนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีผู้นำและภาวะผู้นำ

2.1 แนวคิดและทฤษฎีผู้นำและภาวะผู้นำ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการฝึกกีฬา

ตอนที่ 3 แนวคิดการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอล

3.1 แนวคิดการกีฬาและหลักการทางพลศึกษา

3.2 กีฬาวอลเลย์บอล

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

ตอนที่ 4 รูปแบบการพัฒนา

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 1 ยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนากีฬา

ยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนากีฬา ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้นำเยาวชน
ด้านกีฬาในท้องถิ่นของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2550 : ค-ฉ) มีรายละเอียด ดังนี้

1. สาระสำคัญของแผนพัฒนากีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2550-2554)

1.1 วิสัยทัศน์

เด็ก เยาวชน และประชาชนเล่นกีฬาและออกกำลังกายอย่างถูกต้องจนเป็นวิถี
ชีวิต มีสุขภาพ และสมรรถภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม นำใจนักกีฬา พัฒนาศักยภาพของ

นักกีฬาให้มีมาตรฐานระดับสากลนำไปสู่การกีฬาอาชีพ โดยใช้วิทยาศาสตร์การกีฬาและการบริหารจัดการที่ดี

1.2 พันธกิจ

1.2.1 ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการกีฬา การออกกำลังกาย และนันทนาการให้เป็นวิถีชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และน้ำใจนักกีฬา ให้แก่เด็กเยาวชนและประชาชน

1.2.2 สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนานักกีฬาให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นไปเพื่อสร้างรายได้และเกียรติภูมิแก่ทรัพยากรบุคคลและประเทศชาติ

1.2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การกีฬา เพื่อนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการกีฬาทุกระดับ

1.2.4 พัฒนาการบริหารจัดการการกีฬาอย่างเป็นระบบ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อสร้างค่านิยมการออกกำลังกาย เล่นกีฬา ดูกีฬา และนันทนาการ จนเป็นวิถีชีวิต

1.3.2 เพื่อใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬาในการพัฒนาการเล่นกีฬา การออกกำลังกายและนันทนาการ ตลอดจนการพัฒนานักกีฬาให้มีศักยภาพสูงขึ้น

1.3.3 เพื่อให้มีการศึกษา วิจัย และนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการกีฬา การออกกำลังกาย และนันทนาการ

1.3.4 เพื่อบูรณาการทรัพยากรทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการกีฬาที่เป็นระบบและมีมาตรฐาน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับ

1.3.5 เพื่อพัฒนาและผลิตบุคลากรด้านการกีฬา นักวิจัยด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา และนักวิจัยด้านการกีฬา

1.4 เป้าหมายหลัก

1.4.1 เด็ก เยาวชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และประชาชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ออกกำลังกาย เล่นกีฬา และร่วมกิจกรรมนันทนาการเป็นประจำ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

1.4.2 เด็ก เยาวชน และประชาชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 มีสมรรถภาพทางร่างกายตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.4.3 โรงเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีครูที่มีคุณภาพการศึกษาด้านพลศึกษา

1.4.4 มีนักกีฬาและบุคลากรด้านการกีฬาที่มีคุณภาพและเข้าสู่มาตรฐานในระดับสากลเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี

1.4.5 มีผู้นำกีฬาและอาสาสมัคร ตลอดจน โครงสร้างพื้นฐานด้านการกีฬา สถานกีฬา อุปกรณ์กีฬา ที่มีคุณภาพไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนตำบลทั้งหมด

1.4.6 มีการส่งเสริมและพัฒนา กีฬาสากลและกีฬาไทยที่มีศักยภาพเพื่อนำร่องสู่กีฬาอาชีพ 12 ชนิดกีฬา (ประเภทบุคคล 8 ชนิดกีฬา และประเภททีม 4 ชนิดกีฬา)

1.4.7 มีการศึกษา วิจัย สร้างสิ่งประดิษฐ์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการกีฬา การออกกำลังกาย และนันทนาการ เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี

1.4.8 มีองค์กรกีฬาและเครือข่ายที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกีฬาอย่างมีประสิทธิภาพครบทุกตำบล

1.4.9 มีการจัดการแข่งขันกีฬาที่ได้มาตรฐาน ตั้งแต่ระดับอำเภอ จังหวัด ชาติ และนานาชาติ เพื่อพัฒนากีฬาสู่ความเป็นเลิศและอาชีพ

1.4.10 มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

1.5 ประเด็นยุทธศาสตร์

1.5.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนากีฬาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเล่นกีฬาและการออกกำลังกาย และมีเจตคติที่ดีต่อการเล่นกีฬาและการออกกำลังกาย

2) เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และน้ำใจนักกีฬา

3) เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีทักษะพื้นฐานในการเคลื่อนไหว การเล่นกีฬา และการออกกำลังกายและนำทักษะพื้นฐานไปใช้ในการเคลื่อนไหว การเล่นกีฬา และการออกกำลังกายเป็นประจำเพื่อการมีสุขภาพที่ดีและเป็นพื้นฐานในการพัฒนากีฬาไปสู่ความเป็นเลิศ

1.5.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนากีฬาเพื่อมวลชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่ม รวมทั้งบุคคลกลุ่มพิเศษและผู้ด้อยโอกาสได้เล่นกีฬา ออกกำลังกาย และร่วมกิจกรรมนันทนาการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตเป็นประจำ เพื่อส่งเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ รวมทั้งสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความสามัคคี และความมีวินัยของคนในชาติ

1.5.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ส่งเสริมให้นักกีฬาทุกกลุ่ม ทุกระดับ มีโอกาสเข้าร่วมการแข่งขัน และพัฒนาความสามารถโดยมุ่งเน้นความเป็นเลิศในการแข่งขันกีฬาทั้งระดับชาติและนานาชาติ
- 2) ส่งเสริมให้บุคลากรทางการกีฬาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบและมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนากีฬาทุกระดับ (ตั้งแต่ระดับอำเภอ จังหวัด ชาติ และนานาชาติ)
- 3) สร้างและพัฒนาสถานกีฬา อุปกรณ์กีฬาและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการฝึกซ้อมและการแข่งขันกีฬาทุกระดับ (ตั้งแต่ระดับอำเภอ จังหวัด ชาติ และนานาชาติ)
- 4) สร้าง ขยาย และพัฒนาเครือข่ายขององค์กรกีฬาในแต่ละระดับให้เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ
5. พัฒนาระบบการจัดและการส่งแข่งขันกีฬาเพื่อความเป็นเลิศทั้งระดับชาติและนานาชาติ

1.5.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการกีฬาเพื่อการอาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ส่งเสริมและพัฒนากีฬาสากลที่มีศักยภาพและกีฬาไทยบางชนิดให้เป็นกีฬาอาชีพอย่างมีมาตรฐาน
- 2) พัฒนานักกีฬา บุคลากรกีฬาอย่างครบวงจรและส่งเสริมให้ มีการรวมกลุ่มเป็นสมาชิกขององค์กรสโมสรกีฬาอาชีพทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถาบันผลิตนักกีฬาและบุคลากรกีฬาอาชีพ
- 3) พัฒนาการจัดการแข่งขันกีฬาอาชีพให้เป็นระบบและมีมาตรฐานสากล โดยมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพทางการกีฬาที่เหมาะสมและทันสมัย
- 4) พัฒนาปัจจัยพื้นฐานด้านสถานกีฬาและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการฝึกซ้อมและแข่งขันตามมาตรฐานสากลและให้มีการศึกษาเรียนรู้และนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการกีฬามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักกีฬาอาชีพ
- 5) พัฒนาระบบบริหารแบบมืออาชีพ โดยสนับสนุนให้มีการจัดสรรทุน ส่งเสริมและสวัสดิการกีฬาอาชีพเพื่อการคุ้มครองและรักษาสิทธิ์ หรือผลประโยชน์ รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้องค์กรเอกชนร่วมส่งเสริมกีฬาอาชีพ

1.5.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) เพื่อให้การจัดตั้งองค์กรด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาในระดับชาติและเครือข่ายวิทยาศาสตร์การกีฬาครอบคลุมทั่วประเทศ
- 2) เพื่อผลิต และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่และบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา และสร้างเครือข่ายวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 3) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา เพื่อพัฒนาศักยภาพนักกีฬาและบุคลากรทางการกีฬารวมทั้งสนามกีฬาและอุปกรณ์กีฬาให้ได้มาตรฐาน

1.5.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารการกีฬา มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพระบบ และบุคลากรในการบริหารจัดการกีฬาทุกระดับของภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาให้ทันสมัย
- 2) บูรณาการแผนและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งในระดับนโยบายสู่ระดับการปฏิบัติและในระดับเดียวกัน

1.6 ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ

แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ในระยะ 5 ปีข้างหน้าจะสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะต้องมียุทธศาสตร์หลักแห่งความสำเร็จ ดังนี้

1.6.1 ผลักดันให้การเล่นกีฬา การออกกำลังกาย และนันทนาการจนเป็นวิถีชีวิตของประชาชนทุกระดับให้เป็นวาระแห่งชาติ โดยมีแผนงาน โครงการและงบประมาณเชิงบูรณาการต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 5 ปี เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีคณะกรรมการ นโยบายการกีฬาแห่งชาติในการกำหนดนโยบายมาตรการ กำกับ ดูแล และสนับสนุนการบูรณาการปฏิบัติงานตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6.2 เพิ่มขีดความสามารถขององค์กรที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักด้านการกีฬา ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคี เครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยพัฒนาระบบการบริหารจัดการการกีฬา การออกกำลังกาย และนันทนาการแบบบูรณาการในทุกระดับ และพัฒนาองค์ความรู้ ด้านการบริหารจัดการการกีฬา การออก

กำลังกาย และนันทนาการ รวมทั้งจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านการกีฬาและออกกำลังกายที่ครอบคลุม น่าเชื่อถือ และเป็นปัจจุบัน

1.6.3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์กีฬา เพื่อสนับสนุนการเล่นกีฬา การออกกำลังกายและนันทนาการ โดยการกำหนดมาตรฐาน พัฒนา ปรับปรุง บำรุงรักษา เพิ่มมูลค่าโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่และสนับสนุนให้มีโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์กีฬา การออกกำลังกาย และนันทนาการในระดับมาตรฐานสากล

1.6.4 จัดให้มีและเพิ่มศักยภาพของสถาบันการพัฒนากุศลกรทางการศึกษา ระบบการฝึกซ้อมและการผลิตนักกีฬา การออกกำลังกายและนันทนาการ โดยพัฒนาองค์ความรู้ การวิจัยและการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการกีฬา เพื่อสนับสนุนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของนักกีฬา

1.6.5 ส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนด้านการกีฬา โดยสนับสนุนสิทธิประโยชน์สำหรับภาคเอกชน เพื่อการลงทุนในธุรกิจกีฬา

1.6.6 พัฒนาการบริหารจัดการกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการให้องค์ความรู้ด้านการกีฬาและส่งเสริมให้มีอาสาสมัครการกีฬาระดับตำบล

1.6.7 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กร ชุมชน และเครือข่ายการกีฬาให้องค์ความรู้ด้านการเล่นกีฬา การดูกีฬา และการสร้างวัฒนธรรมการเล่นกีฬาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต

1.7 การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ

เพื่อให้แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2550-2554) มีความสอดคล้องกันในระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการ ตลอดจนมีแนวทางการดำเนินงานที่สนับสนุนซึ่งกันและกันควรดำเนินการ ดังนี้

1.7.1 การบริหารดำเนินการและการประสานแผน แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1 ระดับนโยบาย มีคณะกรรมการนโยบายการกีฬาแห่งชาติ กำกับดูแลนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา การออกกำลังกาย และนันทนาการ พิจารณากำหนดนโยบายเสนอความเห็นก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ และสั่งการ

2) ระดับการผลักดันแผน มีสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการ นโยบายการกีฬาแห่งชาติ ทำหน้าที่ในการนำนโยบายและข้อสั่งการในระดับนโยบายแจ้งประสานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งติดตามความก้าวหน้า การดำเนินการวิจัยเงินนโยบาย นำเสนอข้อเสนอแนะและอุปสรรคเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายการกีฬาแห่งชาติ

3) ระดับปฏิบัติการ ประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การออกกำลังกาย และนันทนาการ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับเป็นผู้รับนโยบายจากคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีไปปฏิบัติ

1.7.2 การผลักดันแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550-2554) ไปสู่การปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1) ระดับส่วนกลาง เพื่อให้มีการบูรณาการแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550-2554) และแผนในระดับชาติที่เกี่ยวข้อง นำไปกำหนดเป็นกรอบของหน่วยงานและจัดทำแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ

2) ระดับจังหวัด เพื่อให้มีการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด และกลุ่มจังหวัด โดยผลักดันให้การพัฒนาการศึกษา การออกกำลังกาย และนันทนาการ ไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์จังหวัด และกลุ่มจังหวัด และมีแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาของจังหวัด และกลุ่มจังหวัด โดยมีศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ

3) ระดับท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งผู้นำชุมชนได้นำเป้าหมาย มาตรการและแนวทางไปบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน และมีการดำเนินการจัดทำโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงาน

1.7.3 การสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพของหน่วยปฏิบัติ

- 1) การส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการ
- 2) การสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อดำเนินงานในโครงการต่างๆ ที่บรรจุในแผนฯ
- 3) การสนับสนุนและพัฒนากลไกการประสานงาน โดยการสร้างเครือข่ายด้านการกีฬา

1.8 กลไกการเปลี่ยนแปลงแผนปฏิบัติการปฏิบัติ

กลไกการเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2550-2554) ไปสู่การปฏิบัติในทุกระดับ ดังนี้

1.8.1 มีคณะกรรมการนโยบายการกีฬาแห่งชาติทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างองค์กรระดับชาติ

1.8.2 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละแผนงาน ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างองค์กรระดับภูมิภาคระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

1.8.3 การให้สมาคมกีฬานิกิตต่าง ๆ เข้ามามีส่วนในการเสนอแนะนโยบายและผลักดันการพัฒนาการกีฬาตามแผนพัฒนาการกีฬาของชาติ

1.8.4 ใช้บันทึกความเข้าใจด้านการกีฬา (MOU) เป็นกลไกสนับสนุนการบูรณาการงานด้านการกีฬา ร่วมระหว่างหน่วยงาน

1.8.5 นำแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ เป็นกรอบและแนวทางในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ และการบูรณาการงบประมาณในระดับต่าง ๆ

1.9 การติดตามและประเมินผล

เพื่อให้การติดตาม และประเมินผลแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550-2554) บรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรดำเนินการดังนี้

1.9.1 แต่งตั้งอนุกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550-2554)

1.9.2 ให้มีการประเมินผลตามเป้าหมายรวม และเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550-2554) และประเมินผลในระดับแผนงาน โครงการ และกิจกรรม

1.9.3 พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและระบบรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

1.9.4 สร้างระบบฐานข้อมูลสำหรับติดตามและการประเมินผลการดำเนินงาน

1.9.5 ทบทวนแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2550-2554) ทุกปี

ตอนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีผู้นำและภาวะผู้นำ

2.1 แนวคิดและทฤษฎีผู้นำและภาวะผู้นำ

2.1.1 ความหมายของผู้นำ

สต็อกคิล (Stogdill, 1958) ให้ความหมายว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลในกลุ่มที่มีความคิดริเริ่ม หรือเป็นบุคคลที่เป็นจุดเริ่มต้นความเคลื่อนไหวของกิจกรรมกลุ่ม โดยผู้นำเป็นผู้ริเริ่มและคอยรักษาไว้ซึ่งโครงสร้างในแนวทางที่หวังและความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

เลวีไรซา โสเซ พี (Lerirza, Jose P., 1986 : 117) อธิบายว่า ผู้นำเป็นบุคคลสำคัญในการนำไปสู่ การจัดการที่มีประสิทธิภาพขององค์กร เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่สร้างพลวัต (Dynamic) ของความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม ช่วยส่งเสริมและกำหนดพฤติกรรมกรรมการแสดงออกขององค์กรและกำหนดทิศทางในการชักจูง โน้มน้าวให้สมาชิกขององค์กรทำงานด้วยความเต็มใจกระตือรือร้น มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เดโปซิทาริโอ (Depositario, 1987 : 37) ได้ให้ความหมายของผู้นำท้องถิ่นว่าเป็นบุคคลที่ได้รับเลือกและยอมรับ โดยความเห็นพ้องต้องกันของคนในท้องถิ่น ซึ่งสามารถทำหน้าที่และทำให้คนในท้องถิ่นเกิดการแสดงออกที่ต้องการ รวมทั้งเป็นผู้ชักชวนและชี้นำความคิดและพฤติกรรมของคนในท้องถิ่น เพื่อให้ไปถึงเป้าหมายของท้องถิ่น ได้

เกคินี ปายะนันท์ (2537 : 1-65) ให้ความหมายของผู้นำว่า ผู้นำหมายถึงผู้ที่อยู่ในตำแหน่งผู้บังคับบัญชาหรือแม้ไม่มีตำแหน่งบังคับบัญชา แต่เป็นผู้ที่สามารถจูงใจให้ผู้อื่นร่วมมือกันทำงานตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่ม สามารถทำให้กลุ่มผู้ร่วมงานมีศรัทธา และเชื่อมั่นในความสามารถของผู้นำและพร้อมที่จะปฏิบัติตามเสมอ

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 228) ได้สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับความหมายของผู้นำดังนี้ ผู้นำคือผู้ที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่น ๆ สามารถทำให้คนอื่น ๆ เดินตาม และให้ความเคารพนับถือเชื่อใจ และให้ความร่วมมือในการทำงานต่าง ๆ รวมทั้งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ผลสำเร็จที่ดี หรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ได้

ภาวะผู้นำสามารถสรุปได้คือ บุคคลที่มีความคิดริเริ่ม ทำหน้าที่เป็นผู้นำ ชี้นำ และเป็นผู้นำในการทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมในการออกกำลังกาย ส่งเสริม วางแผน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง

2.1.2 ความหมายของภาวะผู้นำ

สโตเนอร์และวันเคิล (Stoner and Wankel, 1987 : 445) อธิบายคำว่าภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการของการชี้นำ และใช้อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมของงานและสมาชิกกลุ่ม ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ (1) ผู้ตาม (Follower) ภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ซึ่งได้แก่ ผู้ตามหรือสมาชิกในกลุ่ม โดยบุคคลเหล่านี้จะยอมรับการนำของผู้นำ และมีส่วนร่วมในการกำหนดสถานภาพของผู้นำ (2) อำนาจ (Power) ภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในหมู่ของผู้นำและสมาชิกกลุ่ม ผู้นำมีอำนาจหน้าที่ในการชี้ทิศทาง การดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งสมาชิกกลุ่มไม่สามารถชี้นำการดำเนินกิจกรรมของผู้นำได้ (3) อิทธิพล (Influence) ผู้นำจะมีอิทธิพลเหนือผู้ตามหรือสมาชิกกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มตามคำชี้แนะของผู้นำด้วยความเต็มใจ

สต็อกคิล (Stogdill, 1958) อธิบายภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการกำกับดูแล และใช้อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมของงานและสมาชิกทีมในกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

เวบสเตอร์ (Webster) ให้ความหมายของภาวะผู้นำว่าเป็นตำแหน่ง หน้าที่ หรือแนวทางของผู้นำ โดยเฉพาะความสามารถในการนำ

คุนท์ซ (Koontz) และดอนเนล (Donnet) อธิบายว่าภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่บุคคลชี้นำ กำหนดทิศทาง มีอิทธิพล หรือควบคุมความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลอื่น

เฮมฟีลล์ (Hemphill) ให้ความเห็นว่า ภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลซึ่งมีส่วนในการชี้นำในขณะที่ทานเนนบานน์ และคณะ (Tannenbanm et.al) อธิบายว่าภาวะผู้นำเป็นอิทธิพลระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ของการชี้นำผ่านกระบวนการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่องค์การต้องการ (เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และจินดา ขลิบทอง. 2551 : 96)

2.1.3 องค์ประกอบของผู้นำ

องค์ประกอบของผู้นำมีหลายประการด้วยกัน โดยเกสินี ปายะนันท์ (2537 : 5-9) ได้สรุปว่าผู้นำต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ

- 1) ผู้นำต้องมีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่กลุ่มต้องการ
- 2) ผู้นำต้องมีผู้ตาม ซึ่งได้แก่สมาชิกในกลุ่ม
- 3) ผู้นำต้องมีสถานการณ์ที่จะใช้ความรู้

4) ผู้นำต้องมีความสามารถที่จะใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม
ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 229) สรุปองค์ประกอบของผู้นำ ดังนี้

1. มีความรู้ ความสามารถ อันเป็นคุณสมบัติภายในตัว รวมทั้งมีความสามารถที่จะใช้ความรู้ในช่วย
2. มีผู้ตามที่ดี
3. มีจุดหมายในการทำงาน
4. ต้องมีหลักการและวิธีการเพื่อการทำงานให้บรรลุจุดหมายที่วางไว้
5. มีความมุ่งมั่นในการทำงาน
6. มีสถานการณ์ให้ได้ใช้ความสามารถของตน

2.1.4 การพัฒนาความเป็นผู้นำ

การเป็นผู้นำนั้นจะสามารถพัฒนาได้ด้วยความสามารถเกือบทั้งหมดของบุคคลนั้น ทั้งนี้ย่อมต้องอาศัยพื้นฐานของตนเองด้วยซึ่ง พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2537 : 126-128) ได้สรุปองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้นำไว้ 4 ประการด้วยกันคือ

1) คุณสมบัติพื้นฐานที่มีอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งแยกกล่าวได้ดังนี้

1.1) ลักษณะทางร่างกาย ได้แก่ สุขภาพ พลัง ค้ำจุนสรีระและด้านจิตใจ ความอดทนและบุคลิกภาพ

1.2) ลักษณะทางสติปัญญา ผู้นำจะทำการใด ๆ จะต้องมึทั้งปัญญา ความรอบรู้ สติ การควบคุม ซึ่งได้แก่ ความแนบเนียนหรือการรู้จักกาลเทศะ สามัญสำนึก ความคิดเป็นเหตุเป็นผล การมีดุลพินิจและการตัดสินใจ และการมองการณ์ไกล โดยมีการเตรียมการล่วงหน้า

1.3) ลักษณะทางอารมณ์ ที่แสดงออกในรูปของความพอใจ ไม่พอใจ ซึ่งผู้นำต้องมีสมรรถภาพในการไตร่ตรองเลือกสรรให้แสดงออกมาทางอารมณ์ ซึ่งลักษณะทางอารมณ์ ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี การปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ความเยือกเย็นมีสติ การควบคุมตนเอง มีความกระตือรือร้น อารมณ์ขัน และเข้าใจผู้อื่น

1.4) อุปนิสัย เป็นพื้นฐานเดิมของบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่เดิมหรือได้รับการฝึกรอบรม ปลูกฝัง หรืออยู่ในภาวะแวดล้อม อุปนิสัยสามารถแก้ไขปรับปรุงได้ ซึ่งอุปนิสัยเป็นตัวนำพฤติกรรมทั้งปวง ซึ่งผู้นำจะต้องมีอุปนิสัยที่ดี ได้แก่ มีความจริงใจ จงรักภักดี สำนึกในหน้าที่ เชื่อมมั่นในตนเอง กล้าหาญ เข้มแข็ง ยุติธรรม ไม่เห็นแก่ตัว มีความสนใจผู้อื่น และเหตุการณ์รอบตัว

1.5) คีลธรรม หลักของคีลธรรมซึ่งผู้นำจะต้องมีคืออยู่ 3 ประการ คือ ความรู้ดี ความสามัคคีดี และความประพฤติดี ซึ่งควรยึดหลักคีลธรรม ได้แก่ หิริ โอตตปเปะ คือ ละอายเกรงกลัวต่อการทำชั่ว พรหมวิหาร 4 ประการ เป็นธรรมที่จะสร้างความเคารพนับถือ พรวาสธรรม 4 ประการ เป็นคุณธรรมที่ผู้นำพึงให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้อื่น

2) การพัฒนา การเรียนรู้และการปฏิบัติของบุคคลเหล่านั้น ซึ่งหมายถึงการพัฒนาความคิด ความรู้ จากการได้เรียน ปฏิบัติงานอันเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อันสามารถช่วยให้เข้าทำงาน และตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี การพัฒนา ถือว่ามีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของผู้นำมาก เพราะถ้าปราศจากการพัฒนาแล้วคุณลักษณะพื้นฐานที่มีอยู่ในข้อแรก ก็จะสูญเสียไป เปรียบเช่นช่างเผือกในป่า หากไม่มีใครพบหรือนำมาฝึกซ้อมจะไม่สามารถเป็นผู้นำได้

3) สิ่งแวดล้อม คือ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่ล้อมรอบผู้นำ นับเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่สามารถช่วยให้ปัจจัย 2 ประการแรกบรรลุผลได้ สามารถช่วยขัดเกลาภาวะผู้นำให้ดีที่สุด หากผู้นำมีสิ่งแวดล้อมดีย่อมสามารถเป็นผู้นำได้ด้วยเช่นกัน

4) โอกาส เป็นปัจจัยสำคัญที่จะเป็นการเปิดช่องให้บุคคลได้แสดงออกซึ่งภาวะ การเป็นผู้นำของตนต่อสาธารณชน หากขาดโอกาสแล้วการแสดงตัวเป็นผู้นำย่อมไม่เกิดเปรียบเสมือนดาบที่คมในฝัก หากไม่ชักออกมาย่อมไม่มีใครเห็นได้

2.1.5 ความสำคัญของผู้นำ

ผู้นำเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคลในกลุ่มหรือในองค์การ ซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ดังนั้นผู้นำจึงถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อผลสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง องค์การที่มีผู้นำที่ดีก็จะนำพาองค์การให้เจริญก้าวหน้า แต่ถ้าองค์การใดมีผู้นำที่ไม่ดีองค์การก็มักจะประสบความล้มเหลว จึงกล่าวได้ว่าผู้นำจัดเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยผู้นำมีความสำคัญในด้านต่างๆ (เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และจินดา ขลิบทอง. 2551 : 100) ดังนี้

1) ผู้นำเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างสมาชิกในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้วยกันและระหว่างกลุ่มภายนอกองค์การหรือท้องถิ่น โดยผู้นำสามารถเป็นตัวแทนในการติดต่อแลกเปลี่ยนความร่วมมือกับภายนอก ขณะเดียวกันก็เป็นศูนย์กลางในการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้เป็นอย่างดี

2) ผู้นำเป็นผู้ริเริ่มทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของกระบวนการกลุ่ม เนื่องจากผู้นำเป็นผู้ริเริ่มกำหนดนโยบาย วางแผน และตัดสินใจดำเนินงานให้กับองค์กร ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของกระบวนการกลุ่ม ซึ่งการเคลื่อนไหวของกระบวนการกลุ่มจะมีผลทำให้องค์กรมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3) ผู้นำเป็นผู้รับผิดชอบการทำงานขององค์กร โดยเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการวางแผน ปฏิบัติตามแผน และประเมินผล การดำเนินงานตามเป้าหมายขององค์กร โดยผู้นำจะเป็นผู้บริหารกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ผู้นำยังสามารถช่วยองค์กรในการปรับทิศทางดำเนินงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในที่สุด

4) ผู้นำเป็นศูนย์กลางขวัญ กำลังใจ และความร่วมมือของสมาชิก รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในการบริการและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้สมาชิกได้ประสบผลสำเร็จตามต้องการ ดังเช่นในกรณีที่สมาชิกขององค์กรใดมีปัญหาทั้งในด้านส่วนตัวและปัญหาเกี่ยวกับงาน มักจะขอคำปรึกษาชี้แนะจากผู้นำอยู่เสมอ ทำให้สมาชิกสามารถที่จะปฏิบัติงานให้กับองค์กรได้ตามปกติ

5) ผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจให้องค์การดำเนินงานไปได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วตามความต้องการของสมาชิกทุกคนให้มากที่สุด ในกรณีที่องค์กรต้องการการตัดสินใจดำเนินการที่เร่งด่วน ผู้นำอาจเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการตัดสินใจให้กับสมาชิกขององค์กรได้

6) ผู้นำถือเป็นกลไกที่เป็นรูปธรรมในการนำองค์กรไปตามค่านิยมและความต้องการของสมาชิก รวมทั้งแก้ไขและคลี่คลายปัญหาหรือวิกฤตการณ์ในองค์กรได้ โดยผู้นำนั้นจะเป็นส่วนช่วยเหลือและหล่อเลี้ยง ให้กระบวนการทำงานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นำสามารถติดตาม นิเทศ และกำกับดูแลกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพได้อย่างต่อเนื่อง

7) ผู้นำเป็นที่พึ่งพาทางจิตใจ และการทำงานของสมาชิกในองค์กร โดยสมาชิกในกลุ่มสามารถยึดผู้นำเป็นหลักในการคิดและปฏิบัติให้เหมาะสม และสอดคล้องซึ่งกันและกัน และสามารถขอความช่วยเหลือแนะนำจากผู้นำเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้โดยตรง

8) ผู้นำเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุง โดยผู้นำทำการประเมินผล และนำผลนั้นมากระตุ้นชี้แนะให้สมาชิกขององค์กรได้พัฒนาและปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพอยู่ตลอดเวลา

9) ผู้นำเป็นแกนกลางสำคัญในการสร้างความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างสมาชิกให้เกิดขึ้นในองค์การ ความสามัคคีภายในกลุ่มจะเกิดขึ้นได้ ขึ้นกับผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญ กล่าวได้ว่าผู้นำนั้นมีความสำคัญต่อกลุ่มและองค์การมากมายหลายประการ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้กลุ่มและองค์การไปสู่เป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้ตามที่ต้องการ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการฝึกกีฬา

ความหมายของผู้ฝึกสอนกีฬาได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของผู้ฝึกสอนกีฬาไว้หลากหลาย ดังนี้

ธวัช วีระศิริวัฒน์ (2538 : 18) ให้ความหมายของผู้ฝึกสอนกีฬา คือผู้ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการฝึกกีฬาให้ความรู้พร้อมที่จะเล่น หรือแข่งขัน สามารถแสดงความสามารถทางกีฬาได้สูงสุด ดีที่สุด ด้วยการชี้แนะ วิธีการเล่นและแข่งขัน เพื่อนำนักกีฬาก้าวไปสู่ความสำเร็จของการแข่งขัน รวมไปถึงการควบคุมความประพฤติ พฤติกรรมการแสดงออก และคุณธรรมของนักกีฬา

สุปราณีวี ขวัญบุญจันทร์ (2541 : 90) ได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้ฝึกสอนไว้ว่า ผู้ที่มีทักษะทั้งทางด้านทฤษฎีและการเล่น โดยการนำเทคนิคต่างๆ มาใช้เพื่อพัฒนา นักกีฬา ด้านสมรรถภาพร่างกาย และทักษะการเล่นกีฬา นอกจากนี้ต้องมีคุณธรรม จริยธรรมระเบียบวินัย และสมรรถภาพทางกายที่ดี

อภิชาติ เมธาวิระนนท์ (2543 : 12) ได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้ฝึกสอนไว้ว่า ผู้ที่ใช้ศาสตร์และศิลปะในการชักจูงและกระตุ้นให้นักกีฬาเกิดแรงในการกระทำ และฝึกฝนตามกลยุทธ์และยุทธวิธี

สมคิด ยอดระบำ (2544 : 13) ได้สรุปความหมาย ผู้ฝึกสอน คือผู้ที่ใช้ศาสตร์และศิลปะต่าง ๆ ในการชักจูงและกระตุ้นให้นักกีฬาเกิดแรงจูงใจในการที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ และฝึกฝนตามกลยุทธ์และยุทธวิธีของผู้ฝึกสอน โดยมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อทีมให้มากที่สุด เพื่อ ไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดของทีม

กิตติศักดิ์ รุ่งเจริญ (2545 : 22) ให้ความหมายว่า ผู้ฝึกสอน คือผู้ซึ่งมีหน้าที่ทำให้นักกีฬาสามารถแสดงศักยภาพสูงสุดของตัวนักกีฬาออกมา โดยใช้ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้กับนักกีฬาอย่างมีระบบแบบแผน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักกีฬามากที่สุด

ปิ่นฉัตร รักชนะ (2548 : 7) ให้ความหมายว่า ผู้ฝึกสอนกีฬา หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการฝึก การสอน และการนำเทคนิค วิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนการ

ฝึก เพื่อพัฒนามาตรฐานนักกีฬาให้มีศักยภาพที่สูงขึ้นด้วยการพยายามค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ มาใช้

สนธยา สีละมาด (2551 : 454) ได้สรุปความหมาย ผู้ฝึกสอนกีฬา คือนักกีฬา และผู้ฝึกสอนเป็นผู้ฝึกซ้อม หรือบุคคลที่ทำการฝึกซ้อมให้กับนักกีฬา ทำหน้าที่ช่วยเหลือ นักกีฬาให้ก้าวขึ้นไปสู่ความสำเร็จ

มิชเชลล์ (Mitchell. 1978 : 174) ได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้ฝึกสอน ไว้ว่า ผู้พัฒนาเทคนิคและทักษะกีฬาโดยผู้ฝึกสอนจะช่วยส่งเสริมให้นักกีฬามีสมรรถภาพ รู้จักแก้ไข ข้อผิดพลาด ปรับปรุงทักษะให้ดีขึ้นและให้นักกีฬามีความเชื่อมั่น

วิลเลียม (William. 1979 : 195) ได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้ฝึกสอน ไว้ว่า บุคคลซึ่งทำหน้าที่แนะนำหรือสอนให้บุคคลเล่นกีฬาพื้นฐาน เพื่อแข่งขัน ซึ่งแนวทางและ แผนการเล่นที่ถูกต้องสำหรับกีฬา

ฟิลด์ เอ็นเทอร์ไพรซ์ เอ็ดดูเคชัน (Field Enterprises Education Corporation. 1979 : 565) ได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้ฝึกสอน คือบุคคลที่ทำหน้าที่ฝึกกีฬาให้เป็นผู้มีทักษะ ทางกีฬา โดยผู้ฝึกสอนจะสอนเทคนิค ควบคุมความปลอดภัย วางแผนการแข่งขัน ตลอดจนการ ตัดสินใจต่าง ๆ ในการแข่งขัน

ฟูอส และทร็อพพ์แมนน์ (Fuoss and Troppmann. 1981 : 9-10) กล่าวถึง ผู้ฝึกสอนไว้ว่า เป็นผู้ที่ยืนสอนและฝึกนักกีฬาในขั้นพื้นฐาน ให้คำแนะนำทางด้านการเล่นทั่วไป สำหรับกีฬาประเภททีม ผู้ฝึกสอนจะสอนทักษะพื้นฐาน และเทคนิคการเล่น ฝึกปฏิบัติ พัฒนาการเล่น และพยายามเอาชนะในการแข่งขันโดยใช้นาฏวิธีในการรุกและการป้องกัน รวมถึงการใช้ผู้เล่นให้เหมาะสม ผู้ฝึกกีฬาประเภททีมอาจเป็นทั้งนักกีฬาและทำหน้าที่ควบคุม การเล่นไปด้วย หรือทำหน้าที่ผู้ฝึกสอนเพียงอย่างเดียว

สมาคมผู้ช่วยผู้ฝึกสอนกีฬานานาชาติ (The National Athletic Trainer Association. 1998 : 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน หรือ ผู้ฝึกสอน ไว้ว่า เป็นผู้ ที่มีการศึกษาในระดับที่สูงและมีทักษะระดับมืออาชีพในการดูแลสุขภาพของนักกีฬา มีการ ทำงานร่วมกันกับนักกายภาพบำบัดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพของนักกีฬาในระดับ มัธยม วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย

บทบาทของผู้ฝึกสอนกีฬา

บทบาทสำคัญของผู้ฝึกสอนกีฬา คือการพัฒนาให้นักกีฬาให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพ สูงสุดประกอบด้วย (สนธยา สีละมาด. 2551 : 456)

1. หน้าที่ครู (Teacher) ให้ความรู้ ทักษะ และความคิดใหม่ ๆ กับนักศึกษาทั้งทาง การกีฬาและการใช้ชีวิต

2. หน้าที่ผู้ฝึกซ้อม (Trainer) การปรับปรุงสมรรถภาพ ทักษะ และเทคนิคให้กับนักศึกษา

3. หน้าที่ผู้ให้คำแนะนำ (Instructor) แนะนำกิจกรรมและการฝึกปฏิบัติที่เหมาะสมและปลอดภัย

4. หน้าที่ผู้ให้แรงจูงใจ (Motivator) พัฒนาให้นักกีฬาเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นและมีกำลังใจ

5. หน้าที่ผู้สร้างวินัย (Disciplinarian) มีความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคกับนักกีฬาทุกคน

6. หน้าที่นักจัดการ (Manager) จัดระบบ และวางแผนการฝึกซ้อมและการแข่งขัน

7. หน้าที่ผู้บริหาร (Administrator) จัดดำเนินการฝึกซ้อมให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม

8. หน้าที่ตัวแทนชุมชน (Publicity Agent) การให้ข่าวกับสื่อมวลชน การเป็นนักสื่อสารที่ดี

9. หน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ (Social Worker) การให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือนักศึกษา

10. หน้าที่เป็นเพื่อน (Friend) ให้ความสนิทสนมกับนักกีฬาเหมือนเพื่อนคนหนึ่ง

11. หน้าที่นักวิทยาศาสตร์ (Scientist) การวิเคราะห์ การประเมินผลและแก้ไขปัญหาของนักศึกษา

12. หน้าที่นักเรียน (Student) รับผิดชอบ เรียนรู้ และแสวงหาความรู้ใหม่ๆ

การเป็นผู้ฝึกสอนกีฬา

การพัฒนาให้นักกีฬาให้ก้าวขึ้นไปสู่การเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเชิงกีฬา จึงต้องอาศัยผู้ที่มีความชำนาญการอย่างแท้จริง โดยมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน (สนธยา สีละมวด. 2551 : 458-465) ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) ผู้ฝึกสอนกีฬาจะต้องเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ที่หลากหลาย มีแนวความคิดหลักการ และการบริหารหรือการจัดการที่ดี โดยการ

มีความรู้ของตนเอง ความรู้ถึงจุดมุ่งหมาย ความรู้ทางการกีฬา ความรู้ของนักกีฬา และความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ และสรีรวิทยา

2. ความสามารถหรือทักษะ (Competencies or Skills) การเป็นผู้ฝึกสอนกีฬา นอกจากความสามารถหรือทักษะกีฬาที่ตนเป็นผู้ควบคุมดูแลอยู่แล้ว ผู้ฝึกสอนจะต้องมีทักษะการสอน ทักษะการสร้างแรงจูงใจ การสังเกต และการวางแผน และควรเป็นผู้ที่มีทักษะอย่างน้อย 4 ประการ ดังนี้

2.1 การสอนเทคนิค (Technical Skills) ทักษะคือความเข้าใจและความชำนาญในการปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่เฉพาะและจะเกี่ยวข้องกับวิธีการ กระบวนการปฏิบัติ และเทคนิค การพัฒนาทักษะให้กับนักกีฬาเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้ฝึกสอนจะต้องทำให้กับนักกีฬา เพราะทักษะเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการที่นักกีฬาจะเป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทางกายสูงสุดนอกเหนือจากการพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจ

2.2 การทำงานร่วมกับผู้อื่น (Human Skills) ผู้ฝึกสอนจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถให้ความร่วมมือกับบุคคลอื่น การให้แรงจูงใจ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้เป็นอย่างดี ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดในการที่จะสร้างความสามัคคีของทีมและการลดความขัดแย้งภายในทีม

2.3 ความคิดสร้างสรรค์ (Conceptual Skills) ผู้ฝึกสอนจะต้องเป็นผู้ที่มีโลกทัศน์กว้างไกล ไม่มองอยู่แต่เพียงด้านใดด้านหนึ่งแต่จะต้องมองในแง่มุมหลายด้าน การเตรียมความพร้อมให้กับนักกีฬาผู้ฝึกสอนจะต้องมีความคิดที่หลากหลายถึงสิ่งที่นักกีฬาขาดหรืออะไรที่จะช่วยให้ให้นักกีฬาเป็นผู้มีความสมบูรณ์ทางกายสูงสุดและจะต้องไม่ร้อชาที่จะช่วยนักกีฬาแม้ว่าบางอย่างผู้ฝึกสอนอาจจะไม่ได้เป็นผู้ชำนาญการก็ต้องไม่รีรอที่จะขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น

2.4 การบริหารจัดการ (Administrative Skills) การบริหารจัดการเป็นกระบวนการวางแผน การจัดการ การเป็นผู้นำและการควบคุมการฝึกซ้อมเพื่อให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย และต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำ (Leadership) ในการนำทางและดูแลนักกีฬา การฝึกซ้อมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ผู้ปกครอง นักกีฬา และผู้ฝึกสอนอื่นๆ เพื่อผลประโยชน์ทางการกีฬา

3. ปรัชญาของการฝึกสอนกีฬา (Coaching Philosophy) ปรัชญาของการฝึกสอนกีฬาจะเป็นตัวกำหนดว่าผู้ฝึกสอนจะใช้องค์ความรู้ที่มีอยู่อย่างชาญฉลาดได้อย่างไร

และเป็นสิ่งสำคัญช่วยให้ผู้ฝึกสอนมองเห็นตัวเองว่าเป็นผู้ฝึกสอนอย่างไร กำลังจะทำอะไร ทำเพื่ออะไร ทำกับใคร และจะทำอย่างไร

แบบของผู้ฝึกสอนกีฬา (Coaching Style)

แบบของผู้ฝึกสอนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะเป็นตัวแสดงให้เห็นว่าผู้ฝึกสอนใช้ทักษะและยุทธวิธีอะไรในการสอนนักกีฬา รวมทั้งการบริหารการฝึกซ้อมและการแข่งขัน สามารถจำแนกแบบของผู้ฝึกสอนกีฬา (สนธยา สีละมาด. 2551 : 478-480) ได้ดังนี้

1. แบบออกคำสั่ง (Command Style) ผู้ฝึกสอนกีฬาที่มีการทำงานแบบออกคำสั่ง โดยจะเป็นผู้ตัดสินใจเองทุกอย่าง นักกีฬาจะเป็นผู้ทำตามคำสั่งของผู้ฝึกสอน ผู้ฝึกสอนประเภทออกคำสั่งจะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการบอกนักกีฬาว่าจะต้องทำอะไร นักกีฬาจะมีบทบาทเป็นผู้ฟัง รับฟัง และทำตาม

2. แบบยินยอม (Submissive Style) ผู้ฝึกสอนที่มีการทำงานแบบยินยอมจะทำการตัดสินใจ จัดเตรียมการสอน ชี้แนะแนวทางในการจัดกิจกรรมเพียงเล็กน้อย และจะตัดสินใจอย่างเด็ดขาดเพียงเมื่อการฝึกหัดมีปัญหา ผู้ฝึกสอนที่มีการทำงานแบบยินยอมจะขาดความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับการสอนและการชี้แนะ ขาดความรับผิดชอบ ผู้ฝึกสอนที่ทำงานแบบยินยอมจะเป็นแค่พี่เลี้ยงเด็ก หรือเป็นผู้ฝึกสอนที่ด้อยค่า

3. แบบร่วมมือ (Cooperative Style) ผู้ฝึกสอนที่มีการทำงานแบบร่วมมือจะให้นักกีฬามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แม้ว่าผู้ฝึกสอนเองจะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการจัดการ เป็นผู้ฝึกสอนและชี้แนะแนวทางให้กับนักกีฬาก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้ฝึกสอนจะรับฟังความคิดเห็นและให้นักกีฬามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

วิธีการสอนและฝึกกีฬาสำหรับผู้ฝึก

ธวัช วีระศิริวัฒน์ (2538 : 20-22) กล่าวว่า ผู้ฝึกสอนที่ดีควรเลือกวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่มาดัดแปลงให้เหมาะสมกับลักษณะและสภาพของการฝึกกีฬา วิธีการสอนที่สำคัญสำหรับการฝึกกีฬา ดังนี้

1. การสอนแบบบรรยาย (Lecture Method) วิธีสอนแบบนี้จะนำมาใช้ในการที่จะให้นักกีฬาได้เข้าใจเรื่องต่าง ๆ เช่น ระเบียบข้อบังคับ กติกาการเล่น กลวิธีการเล่น มารยาทการเล่น และความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการกีฬา เป็นต้น เพื่อให้นักกีฬาได้เรียนรู้และเข้าใจพร้อมกัน ถ้าจะให้การสอนแบบนี้ได้ผลดี ควรใช้ควบคู่กับการสาธิตหรือ โสตทัศนูปกรณ์อย่างอื่น

2. การสอนแบบอธิบายและสาธิต (Explanation and Demonstration) วิธีสอนแบบนี้เป็นที่นิยมใช้กันมากในการฝึกกีฬา จะทำให้นักกีฬาได้ยืมและได้เห็นลักษณะท่าทางต่าง ๆ ประกอบกันไป นักกีฬาสามารถเห็นลักษณะการเคลื่อนไหว หรือวิธีการที่ถูกต้องอย่างแท้จริง เข้าใจง่ายและประหยัดเวลา หลักสำคัญในการสอนแบบนี้มีดังนี้

2.1 ก่อนที่จะดำเนินการสอน ผู้ฝึกต้องเตรียมการไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี เพื่อให้ได้ทราบว่ามีจุดสำคัญอะไรบ้างที่ควรอธิบายและสาธิตให้นักกีฬาดู จะทำให้ประหยัดเวลาและเข้าใจง่ายขึ้น

2.2 ผู้ฝึกควรจัดให้ผู้รับการฝึกสามารถได้ยินเสียงและเห็นการอธิบายและสาธิตได้อย่างชัดเจน

2.3 ในกรณีที่ผู้ฝึกต้องใช้นักกีฬาช่วยสาธิตให้นักกีฬาคนอื่น ๆ ดู นักกีฬาผู้นั้นควรได้รู้วัตถุประสงค์ของการสาธิตนั้นว่าเป็นการสาธิตเพื่ออะไร และมีลำดับทักษะหรือสิ่งที่จะสาธิตนั้นอย่างไร เพื่อจะได้สาธิตได้อย่างถูกต้อง

2.4 อุปกรณ์และวัสดุต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต้องใช้ในการอธิบายและสาธิต ควรเตรียมให้พร้อม เพื่อเป็นการประหยัดเวลา และช่วยให้สามารถใช้เวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ผู้ฝึกกีฬาควรแยกแยะทักษะหรือส่วนประกอบเบื้องต้น ที่สำคัญออกมาให้นักกีฬาเห็นอย่างชัดเจน และแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของส่วนประกอบนั้น ๆ ในสภาพการณ์ที่แท้จริง

2.6 เมื่อนักกีฬาได้เห็นและเข้าใจวิถีทางการเคลื่อนไหวของทักษะแล้ว ควรเปิดโอกาสให้นักกีฬาได้ลองทำดู อาจไม่ต้องใช้อุปกรณ์ประกอบก็ได้

2.7 การอธิบายและการสาธิตอาจใช้ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เช่น แผ่นภาพ ภาพสไลด์ ภาพยนตร์ หรืออื่น ๆ ประกอบด้วย เพื่อช่วยให้ผู้รับการฝึกเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

3. การสอนแบบให้ผู้รับการฝึกได้กระทำหรือฝึกหัดด้วยตนเอง การสอนแบบนี้ใช้เมื่อต้องการให้ผู้รับการฝึกหรือนักกีฬา ได้มีทักษะในการกีฬา ตามปกติการสอนแบบนี้มักจะเป็นการสอนภายหลังจากผู้ฝึกได้อธิบายและสาธิตให้ผู้รับการฝึกเข้าใจวิถีการเคลื่อนไหวของทักษะแล้ว ฉะนั้นการสอนแบบนี้ก็เพื่อที่จะให้ผู้รับการฝึกได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ ทักษะ สามารถนำทักษะไปใช้ในสถานการณ์ของการแข่งขันจริง ๆ โดยอัตโนมัติหลักสำคัญในการสอนแบบนี้มีดังนี้

3.1 ควรจัดอุปกรณ์ให้ผู้รับการฝึกสามารถฝึกหัดได้อย่างเพียงพอและ

ทั่วถึง

3.2 แบบฝึกหัดต่าง ๆ ที่นำมาใช้นั้น ควรเป็นแบบฝึกที่ได้มาจากสภาพการณ์ของการเล่นนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อจะทำให้การฝึกตามแบบฝึกนั้นมีความหมายต่อผู้รับการฝึก และผู้รับการฝึกมีความสุขสนุกสนาน ไม่เกิดความเบื่อหน่าย

3.3 แบบฝึกต่าง ๆ ควรเริ่มจากแบบฝึกที่ง่ายไปหายาก เริ่มจากแบบฝึกหัดที่อยู่กับที่ไปยังแบบฝึกที่เคลื่อนที่ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้รับการฝึกได้มุ่งความสนใจในวิธีการที่ถูกต้อง ได้อย่างเต็มที่

3.4 แบบฝึกที่นำมาใช้นั้น ควรมีความสุขสนุกสนานและเป็นที่สนใจของผู้รับการฝึก เช่น ให้มีการแข่งขัน มีการนับคะแนนและมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ เพื่อป้องกันความเบื่อหน่ายที่จะเกิดขึ้น

3.5 ตลอดระยะเวลาการฝึก จะต้องสามารถสอนหรือช่วยเหลือผู้รับการฝึกทุกคนสามารถรับการฝึกได้อย่างเต็มที่ มีทักษะและความสามารถพัฒนาขึ้น ผู้รับการฝึกคนใดมีความต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ต้องสามารถช่วยเหลือได้ทันที่

ลักษณะของผู้ฝึกสอนที่ดี

ผู้ฝึกเป็นผู้ที่ต้องทำงานร่วมกับผู้ฝึกสอน ทำหน้าที่ในทีมกีฬาเป็นผู้ช่วยฝึกสอน ลักษณะของงานจะเป็นไปตามคำสั่งของผู้ฝึกสอน ผู้ฝึกที่ดีควรมีลักษณะและปฏิบัติตน (ชววิช วีระศิริวัฒน์, 2538 : 20) ดังนี้

1. ต้องทำงานอย่างจริงจังในงานที่ได้รับมอบหมาย
2. ต้องเป็นผู้ที่ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ทันสมัย

อยู่เสมอ

3. ต้องทุ่มเทเสียสละให้กับการสอนและการฝึกซ้อมด้วยชีวิตจิตใจ
4. ต้องมีความเป็นกันเองกับนักกีฬาและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคล

ทั่วไป

5. ต้องไม่แสดงความรักความสนใจหรือเอาใจใส่คนใดคนหนึ่งมากเกินไป
6. ต้องรักความยุติธรรมและมีความจริงใจกับผู้ร่วมงาน
7. ต้องเป็นผู้ที่รักและเอาใจใส่นักกีฬา ดูแลทีมเป็นอย่างดีทั้งในระหว่างฝึกซ้อมระหว่างแข่งขัน และภายหลังการแข่งขัน

8. ต้องเป็นผู้รักษาสุขภาพและสมรรถภาพทางกายอยู่เสมอ สามารถที่จะ
สาธิตหรือร่วมเล่นกับนักกีฬาได้ตลอดเวลา
9. ต้องเป็นผู้มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และทักษะแก่นักกีฬา
10. ต้องเป็นผู้ที่เข้าใจลักษณะนิสัยของนักกีฬาแบบต่างๆ สามารถควบคุม
การฝึกซ้อมให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

คุณสมบัติของผู้ฝึกสอนกีฬา

งานของผู้ฝึกสอนกีฬาเป็นงานที่พิเศษเฉพาะด้าน ผู้ที่จะเป็นผู้ฝึกสอนที่ดี
จะต้องมีคุณสมบัติที่พิเศษ ไปจากบุคคลทั่วไปคุณสมบัติของผู้ฝึกสอนที่ดี (ชวäch วีระศิริวัฒน์.
2538 : 32) ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการกีฬาและความรู้ที่เกี่ยวข้อง
2. เป็นผู้ที่มีความศรัทธาในวิชาชีพการเป็นผู้ฝึกสอนกีฬาอย่างแท้จริง ซึ่ง
จะทำให้ผู้ฝึกสอนกีฬามีความกระตือรือร้น ปรับปรุงตนและนักกีฬาอยู่เสมอ ทำงานเพื่องาน
อย่างแท้จริง
3. เป็นผู้ที่มีความรู้สึกในความรับผิดชอบสูง มีความห่วงใยในงานและผลที่
อาจจะเกิดขึ้นแก่นักกีฬาอยู่เสมอ
4. เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และกระตือรือร้น
5. เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพสมบูรณ์
6. เป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
7. เป็นผู้ที่รักเด็ก เข้าใจเด็ก มีอารมณ์สนุกสนานร่าเริง
8. เป็นผู้ที่มีลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักกีฬา
9. เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
10. เป็นผู้ที่มีจิตใจหนักแน่น และวุฒิภาวะทางด้านอารมณ์
11. เป็นผู้ที่ใช้เหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหา
12. เป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอย่างมีเหตุผล
13. เป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณของการเป็นผู้ฝึกสอน
14. เป็นผู้ที่มีจิตวิทยาการกีฬา
15. เป็นผู้ที่เคารพสิทธิและหน้าที่ของคนอื่น

ตอนที่ 3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬา วอลเลย์บอล

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอลใน
ท้องถิ่น ในหัวข้อแนวคิดการกีฬาและหลักการทางพลศึกษา กีฬาวอลเลย์บอล แนวคิดเกี่ยวกับ
ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 แนวคิดการกีฬาและหลักการทางพลศึกษา

แนวคิดการกีฬา

กีฬา ตรงกับคำว่า Sport ในภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นคำที่ตัดทอนมาจาก Disport
ซึ่งแปลว่า เล่น สนุก หรือทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ณ ที่ใดที่หนึ่ง เช่น กลางแจ้ง ในอาคาร
หรือในทะเล เป็นต้น (เกษตรกรรม กิจเจริญวิศาล. 2532 : 7)

Parke Cummings (อ้างถึงใน จรินทร์ ธานีรัตน์. 2527 : 1) ได้อธิบายไว้ใน
พจนานุกรมกีฬาว่า กีฬานั้นมีความหมายกว้างมาก อาจรวมถึงกิจกรรมการเล่น กิจกรรมยามว่าง
เกม การทดสอบหรือการแข่งขันต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดทักษะ ความชำนาญ ความแข็งแกร่ง ความ
อดทน และความสง่างามทางร่างกายของบุคคล ซึ่ง ได้แก่ กิจกรรมประเภทเดี่ยว ประเภทคู่ หรือ
ประเภททีม หรือกีฬาทางน้ำ เป็นต้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2542 : 101) ระบุว่า “กีฬา”
หมายถึง กิจกรรมหรือการเล่น เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อให้เป็นการบำรุงแรง หรือ
ผ่อนคลายความเคร่งเครียดทางจิต” และในพจนานุกรมเว็บสเตอร์ (Webster Dictionary. 1978 :
13-17) ระบุว่า “กีฬา หมายถึง กิจกรรมหรือประสบการณ์ที่อาจมีการใช้กำลังมากหรือน้อยก็
ตามให้เป็นไปตามแบบแผนหรือข้อบังคับที่กำหนดไว้เพื่อความสนุกสนานหรือเพื่อ
นันทนาการในยามว่างเป็นในที่หรือกลางแจ้งก็ได้”

Encyclopedia Americana (2006) ได้อธิบายความหมายของกีฬาไว้ 3
ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

1. กีฬา หมายถึง กิจกรรมที่ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในยาม
ว่าง ซึ่งได้แก่ กิจกรรมนันทนาการประเภทกีฬา (Recreation Sport) ที่ทำให้ผู้เล่นได้รับความ
สนุกสนานเพลิดเพลินบันเทิงในเวลาว่าง (Leisure)
2. กีฬา หมายถึง กิจกรรมประเภทการเล่น (Play) และเกม (Games) ต่างๆ
โดยเฉพาะ ซึ่งได้แก่ กิจกรรมการเล่นประเภทง่าย ๆ ไม่มีกฎกติกามากนัก และส่วนใหญ่เป็น

กิจกรรมประเภทที่เล่นในที่โล่งแจ้ง (Outdoor) เช่น การแข่งขัน (Racing) การตกปลา (Fishing) และการล่าสัตว์ (Hunting) เป็นต้น

3. กีฬา หมายถึง เกม (Games) หรือการทดสอบ (Contest) หรือการแข่งขันใดๆ ก็ได้ ที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดความสง่างามและความแข็งแกร่งของร่างกาย และรวมถึงการส่งเสริมให้เกิดผลโดยตรงต่อทักษะของบุคคล (Personal Skills) ด้วย

ประทุม ม่วงมี (2541 : 3-4) ได้อธิบายว่า กีฬา หมายถึง “กิจกรรมที่บุคคลหรือทีมทำโดยมีกติกา (Rules) ระเบียบข้อบังคับ (Regulations) อาจเป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อสุขภาพเพื่อการแข่งขันหรือเพื่อเป็นอาชีพก็ได้” ตามนิยามดังกล่าวสามารถแบ่งกีฬาออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กีฬาที่ต้องอาศัยกล้ามเนื้อขนาดใหญ่ของร่างกายทำงาน (Physically Active Sport) ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและ/หรือ ปรับตัว (Adaptations) เชิงกายวิภาคและสรีรวิทยา

2. กีฬาที่ไม่อาศัยกล้ามเนื้อขนาดใหญ่ๆ ของร่างกายทำงาน (Physically Inactive Sport) ซึ่งมักไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปรับตัวดังเช่นในกลุ่มแรก แต่หากผู้เล่นกีฬาในกลุ่มนี้จะฝึกร่างกายให้มีความสมบูรณ์ควบคู่กันไป ก็จะช่วยสนับสนุนการเล่นกีฬาในกลุ่มนี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประโยชน์ของการเล่นกีฬา (จรรยาพร ธรณินทร์. 2543 : 42) กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นกีฬา คือ กีฬาเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าหลายประการ ตั้งแต่เสริมสร้างพลานามัยให้กับผู้เล่น ฝึกคุณสมบัติในด้านคุณธรรม นำใจนักกีฬา ระเบียบวินัย ความสามัคคี การทำงานในกลุ่ม การเป็น ผู้นำ ผู้ตาม การรู้จักใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การใช้ไหวพริบ ใช้กลเม็ดในการตั้งรับหรือโต้กลับฝ่ายตรงข้าม สำหรับผู้ควบคุมทีม กรรมการตัดสินหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการแข่งขันก็จะได้แสดงความสามารถในการจัดการหรือการบริหารงานให้เป็นอย่างดีด้วยความเรียบร้อย จนเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย สำหรับผู้ดู จะได้รับความพึงพอใจ ความสนุกสนานตื่นเต้นไปกับเกมการแข่งขัน เมื่อรวมแล้ว กีฬายังเป็นเครื่องตัดสินความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศ เพราะการแข่งขันกีฬาต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ต้องมีศิลปะและวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องในการฝึกซ้อม ต้องใช้แพทย์และผู้ฝึกสอนที่มีความรู้เฉพาะกีฬา ต้องใช้สนามและอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน และกีฬาได้กลายเป็นเครื่องมือทางการเมือง เพื่อใช้เชื่อมสัมพันธ์ภาพระหว่างประเทศ

เพื่อการพัฒนาความสามารถสูงสุดในการเล่นกีฬา (Peak Performance) เป็นกระบวนการที่ละเอียดอ่อนซับซ้อน ความสามารถในการเล่นกีฬา ดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 อย่าง (สืบสาย บุญวีรบุตร. 2540 : 74) ดังนี้

1. **ทางกาย (Physical)** ซึ่งประกอบด้วยสัดส่วนที่เหมาะสมกับชนิดกีฬา สมรรถภาพทางกาย (Physical Fitness) ทั้งสมรรถภาพทั่วไป และสมรรถภาพเฉพาะกีฬา ตลอดจนทักษะกีฬา (Sport Skills)

2. **จิตใจ (Mental or Psychological Skills)** ประกอบด้วย ความคิด การรับรู้ตนเอง ที่มีผลต่อความมุ่งมั่นหรือแรงจูงใจ รวมถึงการควบคุมตนเองของนักกีฬาในการเล่นและแข่งขันกีฬา จุดมุ่งหมายสูงสุดก็คือการมีจิตใจที่แข็งแกร่ง (Mental Toughness) ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

3. **สิ่งแวดล้อม (Situational Factors)** แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบหลัก คือ สิ่งแวดล้อมบุคคล และวัตถุเป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้กีฬาพัฒนาได้อย่างมีระบบ ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ สิ่งแวดล้อมบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถการกีฬาคือ โค้ชและผู้ให้การสนับสนุนต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่ใกล้ชิดนักกีฬา พ่อแม่ ผู้ปกครอง คู่ครอง ผู้บังคับบัญชา และผู้นำองค์กรกีฬาในระดับต่างๆ สิ่งแวดล้อมวัตถุ ได้แก่ เงินสนับสนุน การมีอุปกรณ์ สนาม สถานที่ ที่เพียงพอ

ปัจจัยนำสู่ความสำเร็จในการเล่นกีฬา (มงคล แสงสาเคน. 2541 : 24) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่จะทำให้ให้นักกีฬาคคนใดคนหนึ่งประสบความสำเร็จในการเล่นกีฬาไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางพันธุกรรม เช่น ลักษณะทางร่างกาย ความสามารถและสติปัญญา

2. ประสบการณ์ในวัยเด็ก

3. ระยะเวลาของประสบการณ์ทางกีฬา และโอกาสในการเรียนรู้ทางทักษะ

กีฬา

4. ระยะเวลาการฝึกกีฬา

5. ความสนใจและแรงจูงใจในการฝึกกีฬา

6. ส่วนประกอบทางวัฒนธรรม ครอบครัว และกลุ่มเพื่อน

7. การแนะนำของผู้ฝึกสอน (โค้ช) การทำงานเข้ากับผู้ฝึก ทีม และนักกีฬาอื่น

หลักการทางพลศึกษา พลศึกษาเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นสื่อ นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องกับพลศึกษาได้ให้ความหมายและความสำคัญของพลศึกษา ดังนี้

Good (1959 : 368) กล่าวว่า พลศึกษา หมายถึง โครงการเรียนการสอนและการเข้าร่วมกิจกรรมประเภทต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ๆ ทั้งหลาย ซึ่งจัดไว้เพื่อที่จะส่งเสริมพัฒนาการของร่างกาย ทักษะการเคลื่อนไหวทางกลไก เจตคติต่าง ๆ และนิสัยแห่งความประพฤติอันดีงามที่พึงประสงค์ทั้งหลาย

Bucher (1960 : 31) กล่าวว่า พลศึกษาเป็นการศึกษาแขนงหนึ่งในขบวนการศึกษาทั้งหมด ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เกิดพัฒนาการทางกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เพื่อการเป็นพลเมืองดี โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่เลือกเฟ้นแล้ว เพื่อเป็นสื่อให้บรรลุผลที่วางไว้ข้างต้น

Clarke (1967 : 17) กล่าวว่า วิชาพลศึกษาที่อยู่ภายใต้การนำที่ถูกต้องของผู้สอน ย่อมสามารถปลูกฝังคุณลักษณะอันดีงามที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวันอย่างยิ่ง

วรศักดิ์ เพียรชอบ (2523 :1) กล่าวว่า พลศึกษาเป็นการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญอย่างหนึ่งในหลักสูตรในโรงเรียนในการที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม สามารถมีชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างดี และมีประสิทธิภาพ

วิริยา บุญชัย (2529 : 3) กล่าวว่า การพลศึกษาเป็นกระบวนการศึกษาอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการเจริญองงาม และมีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยอาศัยกิจกรรมพลศึกษาที่ได้เลือกเฟ้นแล้วเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้

วาสนา คุณาภิสิต (2540 : 2-3) กล่าวว่า พลศึกษาช่วยพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของความเป็นมนุษย์ คือ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ความมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้รู้ชนะ อดทน อดกลั้น เสียสละ สามัคคี เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี รู้จักปฏิบัติตามกฎกติกา ซึ่งเปรียบเสมือนการปฏิบัติตามกฎหมายในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้คนเป็นคน มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทำให้สังคมไม่เต็มไปด้วยคน ไร้ศีลธรรม จริยธรรม คนเห็นแก่ตัวมากมายดังเช่นปัจจุบัน และวิชาพลศึกษาทำหน้าที่เสมือน “หมอกัน” คือป้องกันไม่ให้คนเกิดโรคภัยไข้เจ็บ เพราะถ้าพิจารณากันแล้ว โรคทุกอย่างที่เกิดขึ้นกับคนนั้นสามารถป้องกันได้ แม้แต่โรคชรา ก็สามารถชะลอชราหรือแก้อย่างสง่าได้ “หมอกัน จึงดีกว่าหมอแก้ (แพทย์)” หรือ “กันไว้ดีกว่าแก้” นั่นเอง

ประชุม ม่วงมี (2541 : 2) กล่าวว่า พลศึกษา หมายถึง ศาสตร์-การศึกษา (A Study of) เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวที่ประกอบด้วยหลักวิชาทั้งภาคทฤษฎีและกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายตั้งแต่การเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานจนถึงการเล่นกีฬา

หลักการทางพลศึกษาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้พลศึกษา เพื่อมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (เกษม นครเขตต์ ; อ้างถึงใน สะอาด ไปชายะ. 2541 : 19) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการทางพลศึกษาไว้ 2 แนวคือ

1. Competencies หมายถึง ระบบและโครงการที่กำหนดให้มีการออกกำลังกายโดยกล้ามเนื้อใหญ่เพื่อกระตุ้นระบบต่าง ๆ ของร่างกายของผู้ร่วมกิจกรรม ให้ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและมีความแข็งแรงสมบูรณ์ในตัวเอง ฉะนั้นการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในแนวความคิดนี้เป็นการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสออกกำลังกายโดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่ทำงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย จะเป็นกิจกรรมกีฬาหรือกิจกรรมทางกายอื่นก็ตาม ส่วนเป็นเครื่องมือเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้การสอนพลศึกษาตามแนวนี้ ยังหมายรวมถึงความพยายามที่จะพัฒนาทักษะทางกาย (Physical Skills) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางกายที่ใช้ในการกีฬา เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทาง การกีฬา

2. Activities หมายถึง โครงการกิจกรรมทางกายที่มี การเคลื่อนไหวร่างกายต่าง ๆ ซึ่งได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อหวังผลให้เกิดประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้ร่วมกิจกรรมทั้งในด้านสังคม สติปัญญา สุนทรียภาพ สุขภาพกาย และสุขภาพจิต ฉะนั้นการดำเนินการจัดการเรียนรู้พลศึกษาตามแนวทางที่สองนี้ กิจกรรมกีฬาหรือกิจกรรมทางกายใด ๆ ที่บรรจุไว้ในหลักสูตรพลศึกษาจะทำหน้าที่เป็นสื่อในการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ ทั้งในด้านประสิทธิภาพทางสังคม สติปัญญา ความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของกิจกรรมที่เข้าร่วม ตลอดจนการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิต จะเห็นว่าการดำเนินการสอนพลศึกษาตามแนวนี้ไม่ได้สิ้นสุดที่การเกิดทักษะทางกายหรือการมีสุขภาพกายที่แข็งแรงสมบูรณ์เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการพัฒนาในด้านอื่นที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ด้วย

การออกกำลังกายและทักษะกีฬาจะเป็นสื่อนำไปสู่สมรรถภาพทางกายที่ดี นั่นหมายถึง การมีสุขภาพดีตามเกณฑ์ของคนปกติทั่วไปที่ไม่ใช่ นักกีฬา (เกณฑ์ของนักกีฬาจะสูงกว่า) การสร้างสมรรถภาพทางกายในการเรียนพลศึกษาจึงเป็นการสร้างสมรรถภาพเพื่อสุขภาพหรือ สุขสมรรถนะ (Health Related Fitness) โดยการปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวันด้วยการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาประเภทที่เหมาะสมกับคนทุกเพศทุกวัยหรือเป็นกีฬาสำหรับทุกคน

(Sports for All) เช่น วิ่ง เดิน จักรยาน วายน้ำ กระโดดเชือก เต้นแอโรบิก เป็นต้น และในขณะเดียวกันนั้น ผู้เรียนก็จะเกิดความรู้ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ ไปพร้อมกัน (วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. 2540 : 4)

พลศึกษามักจะเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนพลศึกษาในสถาบันการศึกษา และการเล่นกีฬาโดยทั่ว ๆ ไป องค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดเป็นการพลศึกษาที่สมบูรณ์ (ประทุม ม่วงมี. 2541 : 1) คือ

1. มีการเรียนการสอนเบื้องต้น ตามหลักสูตรเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกาย การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา (Basic Instructional Program)
2. มีการแข่งขันกีฬาภายใน (Intramural Program)
3. มีการแข่งขันกีฬาระหว่าง โรงเรียน/สถาบัน (Interscholastic or Intercollegiate Program)
4. มีโปรแกรมทางพลศึกษา สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมทั้ง 3 ข้อข้างต้นพร้อมกับนักเรียน/นักศึกษาทั่วไปได้ (Adapted P.E. Program)

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (2540 : 4) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนวิชาพลศึกษา ว่า

1. เป็นการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ ไม่เน้นการแข่งขัน เพื่อชัยชนะ ไม่เน้นการสอบได้สอบตก แต่เน้นพัฒนาการของเด็กแต่ละคน
2. ทักษะกีฬาเป็นเครื่องมือหรือสื่อนำไปสู่สมรรถภาพทางกายและสุขภาพ
3. ให้เลือกกิจกรรมต่าง ๆ ตามศักยภาพของผู้เรียน ครู และ โรงเรียน
4. ส่งเสริมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมหรือส่งเสริมรักษามรดกภูมิปัญญา

ชาวบ้านของไทย

5. เน้นคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ ของมนุษย์ เพื่อการดำรงชีวิตที่มีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต
6. ให้อิสระเสรีแก่ผู้เรียนด้วยการให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ใช้เหตุผลตามศักยภาพของแต่ละคน
7. ส่งเสริมพัฒนาการองค์รวมของความเป็นมนุษย์ในยุคไร้พรมแดน การเรียนวิชาพลศึกษาจึงไม่ใช่เรียนแต่ทักษะกีฬาหรือต้องเล่นกีฬาให้เป็นอย่างเดียว เพราะทักษะกีฬาหรือกีฬาศึกษา (Sport Education) เป็นเพียงส่วนหนึ่งของวิชาพลศึกษา แท้ที่จริงแล้ว

วิชาพลศึกษายังประกอบด้วยเรื่องอื่นๆ อีกเช่น การออกกำลังกาย หลักวิทยาศาสตร์การเคลื่อนไหว สุขศึกษา เป็นต้น

ปัจจัยที่เกื้อหนุนกิจกรรมพลศึกษาให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าประสงค์ของการพลศึกษา โดยไม่มีปัญหา (วรศักดิ์ เพียรชอบ. 2523 : 17) มีดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ในการจัดกิจกรรม มีความสำคัญเป็นอันมากในการจัดกิจกรรมควรมีเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอและได้สัดส่วนกับจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้ที่จะจัดกิจกรรมพลศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพลศึกษานั้น ควรมีวุฒิทางพลศึกษา เพราะจะเป็นผู้ที่มีหลักในการจัดกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นผู้บริหารควรที่จะให้โอกาสเจ้าหน้าที่ในการจัดกิจกรรมได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และได้รับการส่งเสริมความรู้เพื่อเพิ่มความรู้ในการจัดกิจกรรม
2. ทางด้านเยาวชน เยาวชนจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม มีความศรัทธาต่อครูผู้สอนพลศึกษาและมีความรับผิดชอบต่อระเบียบวินัย มีสุขนิสัยที่ดี เพราะการจัดกิจกรรมทุกครั้งมีเยาวชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก เยาวชนจะต้องไม่มีปัญหาในการเรียนและฝึกทักษะร่วมจึงจะทำให้การจัดกิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพ
3. ผู้ปกครอง ในการจัดกิจกรรมทุกครั้งจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ดังนั้นผู้ปกครองจะต้องให้ความสำคัญของการจัดกิจกรรม ตลอดจนมีเจตคติที่ดี ถ้าได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองอย่างเต็มที่แล้วทำให้การจัดกิจกรรมนั้น มีประสิทธิภาพ และอาจได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณอีกด้วย
4. การจัดและดำเนินกิจกรรม ผู้จัดจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและวิธีการวางแผนที่ดีมีการจัดแบ่งเวลาให้เหมาะสม และเพียงพอกับกิจกรรมที่กำหนดไว้ มีการประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการสำรวจความสนใจและความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรม
5. สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก การที่ไม่สามารถจัดสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างเพียงพอที่เป็นเช่นนั้น เพราะว่าขาดงบประมาณ หรือว่าผู้บริหารไม่เล็งเห็นความสำคัญซึ่งเป็นปัญหาที่เจ้าหน้าที่ยังประสบอยู่มาก ดังนั้นจึงควรมีให้เพียงพอกับกิจกรรมที่จัดซึ่ง ได้แก่ห้องเจ้าหน้าที่ ห้องเก็บอุปกรณ์ สนามกลางแจ้งอื่น ๆ เพื่อให้เยาวชนเกิดแรงจูงใจอยากเรียน อยากเล่น และสนองต่อความต้องการของเยาวชนได้ดี

3.2 กีฬาวอลเลย์บอล

วอลเลย์บอลเป็นกีฬาที่ทั่วโลกให้ความนิยม และเป็นกีฬาที่มีการแข่งขันกันทั่วไป เช่น กีฬาซีเกมส์ (Sea Games) เอเชียเกมส์ (Asian Games) และ โอลิมปิกเกมส์ (Olympic Games) นอกจากนี้ยังกระจายการแข่งขันเป็นประเทศต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น ชิงแชมป์เอเชีย (Asian Championship) ชิงแชมป์ยุโรป (Europe Championship) และชิงแชมป์โลก (World Championship) หรือ World Cup (อภิศักดิ์ จำสุข. 2544 : 1)

วอลเลย์บอลถูกบรรจุไว้ในกีฬาโอลิมปิก เมื่อปี พ.ศ.2500 ซึ่งคณะกรรมการ I.O.C (International Organization Committee) ได้ยอมรับกีฬาประเภทนี้เข้าไว้ และเป็นที่แพร่หลายรู้จักกันมากขึ้นในแถบเอเชียก็เมื่อประเทศญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันโอลิมปิก (Edmund J.Welch. อ้างถึงใน อภิศักดิ์ จำสุข. 2544 : 1)

ประวัติกีฬาวอลเลย์บอล

กีฬาวอลเลย์บอลเกิดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1895 โดยนายวิลเลียม จี มอร์แกน (Willam G. Morgan) ชาวสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้อำนวยการฝ่ายพลศึกษา แห่งสมาคม Y.M.C.A. (The Young Man's Christian Association) ตั้งอยู่ที่เมืองโฮลโยค (Holyoke) มลรัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts) ซึ่งนายมอร์แกนให้ชื่อว่า "มินโทเนตต์" (Mintonette) สาเหตุที่นายมอร์แกนคิดเกมนี้ขึ้นด้วยเหตุผล 3 ประการ (สกายสปอร์ตทีม. 2551) คือ

1. เขาได้ตระหนักถึงความจำเป็นของกีฬาในร่มที่จะใช้เป็นกิจกรรมนันทนาการ และการพักผ่อนของนักธุรกิจที่มีอายุมากแทนกีฬาบาสเกตบอลที่กำลังได้รับความนิยมแพร่หลาย แต่ไม่เหมาะสมกับผู้ที่ที่มีอายุมาก
2. เพื่อใช้เป็นกีฬาที่สามารถใช้เล่นในโรงยิมเนเซียมขนาดเล็กในฤดูหนาวได้

3. เพื่อให้ผู้ใหญ่ได้มีโอกาสได้เล่นร่วมกัน

แนวความคิดนี้เขาได้ดัดแปลงจากวิธีการเล่นของกีฬาบาสเกตบอล เทนนิส และ แอนด์บอลเข้าด้วยกัน เขาจึงทดลองด้วยการใช้ตาข่ายเทนนิสมาชิงแบ่งผ่านกลางสนามบาสเกตบอลในโรงฝึกพลศึกษาออกเป็น 2 แคน ให้ความสูงของตาข่ายพื้นพื้น 6 ฟุต 6 นิ้ว ส่วนลูกบอลนั้นเขาใช้ยางในของลูกบาสเกตบอลสุบลมให้แน่น ซึ่งมีน้ำหนักน้อยและสามารถตีหรือเคาะลูกด้วยมือเปล่าข้ามตาข่ายไปโดยปราศจากอันตราย ทักษะการเล่นเบื้องต้นก็ใช้การเล่นของเทนนิสและแอนด์บอลรวมกัน การเล่นเริ่ม โดยผู้เล่นคนหนึ่งส่งลูกด้วยมือจากแดนหนึ่งไปยังอีกแดนหนึ่ง แล้ว ผู้เล่นที่อยู่แดนตรงข้ามได้ตอบลูกด้วยมือข้ามตาข่ายกลับมา การเล่นจะ

ดำเนินต่อไปจนกว่าลูกจะตกถึงพื้นจึงมีการได้แต้มหรือเปลี่ยนส่งผู้ถูกมีสิทธิส่งลูกได้ 3 ครั้ง ในเกมหนึ่งประกอบด้วย 9 Innings ถ้าฝ่ายใดแพ้ 3 Innings ก็ให้ปรับเป็นฝ่ายแพ้ กติกาของ มอร์แกนที่ตั้งขึ้นยังมีเหลืออยู่ในปัจจุบันนี้บ้าง เช่น ห้ามผู้เล่นถือลูกไว้ในมือขณะที่รับลูก การ ห้ามผู้เล่นถูกตาข่ายในขณะที่กำลังเล่น

ในคราวประชุมสัมมนาผู้อำนวยการฝ่ายพลศึกษาของสมาคม Y.M.C.A. ที่ สหรัฐอเมริกา ณ วิทยาลัยสปริงฟิลด์ (Springfield College) เมื่อต้นปี ค.ศ. 1896 มอร์แกนได้ แสดงวิธีการเล่นของเขาซึ่งเรียกว่า “มินโทเนตต์” (Mintonette) ต่อที่ประชุมใหญ่ซึ่งก็ได้รับความสนใจและยอมรับจากผู้เข้าประชุมและศาสตราจารย์อัลเฟรด ที เฮลสตีด (Alfred T. Heistead) ได้แนะนำให้มอร์แกนเปลี่ยนชื่อเสียใหม่เป็นวอลเลย์บอล (Volleyball) โดยใช้ ลักษณะของการเล่นเกมเป็นหลักในการตั้งชื่อ เนื่องจากวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐาน ของการเล่น เกมนี้คือ การ โต้ลูกบอลให้ลอยข้ามตาข่ายไปมา โดยไม่ตกถึงพื้น จากการประชุมครั้งนั้นก็ ได้ ตั้งชื่อวอลเลย์บอลอย่างเป็นทางการ และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อร่างระเบียบวิธีการ เล่นให้เป็นแบบฉบับและรัดกุมยิ่งขึ้นอีก พร้อมกับได้ร่างกติกาแข่งขันเพื่อถือเป็นบรรทัดฐาน ของการแข่งขันต่อไป

ในปี ค.ศ. 1897 ได้มีกติกาวอลเลย์บอลขึ้นเป็นทางการและได้จัดพิมพ์เผยแพร่ เป็นคู่มือเจ้าหน้าที่ (Official Handbook) มีชื่อเรียกว่า “Handbook of the Athletic League of the Y.M.C.A. of North America” จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของกีฬาวอลเลย์บอลอย่าง แท้จริง กีฬาวอลเลย์บอลได้เริ่มแพร่หลายและเล่นกันตามสมาคม Y.M.C.A. ก่อนแล้วจึงขยาย ไปยังสมาคมอื่น ๆ ประชาชนชาวอเมริกันนิยมเล่นวอลเลย์บอลเพิ่มขึ้น และสามารถจัดการเล่น ทั้งในร่มและกลางแจ้งได้ กองทัพอเมริกันอนุญาตให้เล่นเกมนี้ระหว่างพักการฝึกอาวุธทั้งใน และนอกประเทศด้วย

กติกาของการเล่นวอลเลย์บอลได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1919 ทางสมาคม Y.M.C.A. ได้ร่วมกับสมาคมส่งเสริมการศึกษาแห่งชาติ อเมริกา หรือ NCAA (the National Collegiate Athletic Association) จัดพิมพ์หนังสือกติกา วอลเลย์บอลเล่มแรกของโลกมีชื่อว่า Spending Blue Cover Volleyball Blue Book

ในปี ค.ศ. 1928 ได้มีการจัดตั้งสมาคมวอลเลย์บอลแห่งชาติอเมริกา หรือ USVBA (The United State Volleyball Association) ได้มีการประชุมและเปลี่ยนแปลงกติกา วอลเลย์บอล วัตถุประสงค์เพื่อตั้งกฎเกณฑ์กติกาการแข่งขันวอลเลย์บอลระดับชาติขึ้น มี ประธานสมาคมคนแรกคือ ดอกเตอร์ จอร์จ เจ ฟิชเชอร์ (Dr. George J. Fischer) ซึ่งเป็นผู้มี

บทบาทในการช่วยเหลือเผยแพร่กีฬาวอลเลย์บอลเป็นอย่างมากจนได้สมญานามว่า “บิดาแห่งวอลเลย์บอล” โดยฟิธเชอร์ได้จัดให้มีผู้นำกีฬาวอลเลย์บอลไปจัดเป็น โครงการนันทนาการตามค่ายพักแรมตามบ้านและสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ จนกีฬาวอลเลย์บอลเป็นกีฬาที่มีคนนิยมเล่นกันอย่างกว้างขวาง

กีฬาวอลเลย์บอลได้มีการแข่งขันในกีฬาระดับ โลกครั้งแรกคือ The World Championship Meets 1st ในปี 1949 ที่เมือง Prague ประเทศ Czechoslovakia

ในปี 1958 เอเชียเกมส์ครั้งที่ 3 ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ได้มีการจัดให้มีการแข่งขันวอลเลย์บอลขึ้น

ปี 1959 ในกีฬามหาวิทยาลัยครั้งที่ 1 ณ เมือง Terino ประเทศอิตาลี

ปี 1959 ในกีฬาแหลมทองครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ

ในปี ค.ศ. 1964 วอลเลย์บอลได้รับการบรรจุเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกเป็นครั้งแรก ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

และในปี ค.ศ. 1965 ได้มีการแข่งขันวอลเลย์บอล World Cup ครั้งที่ 1 ณ กรุง Warsaw ประเทศโปแลนด์

สมาพันธ์วอลเลย์บอลระหว่างชาติตั้งอยู่ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เรียกว่า Paris Headquartered International Volleyball Federation หรือ IVBF จัดตั้งในปี ค.ศ. 1947 และหลังจากนั้นก็ได้มีการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลกันอย่างกว้างขวาง และนับเป็นกีฬานันทนาการที่นิยมเป็นอันดับ 3 ของโลก (สกายสปอร์ตทีม. 2551)

กีฬาวอลเลย์บอลในประเทศไทย

กีฬาวอลเลย์บอลได้เผยแพร่เข้ามาสู่ประเทศไทยนั้นไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด เพียงแต่สันนิษฐานว่า ประเทศไทยได้เริ่มเล่นกีฬาวอลเลย์บอลหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา จากการนำเข้ามาเล่นของชาวจีน และชาวญวนที่อพยพมาจากฝั่งแผ่นดินใหญ่ นำเข้ามาเล่นในภาคใต้ของประเทศไทย ได้จัดให้มีการแข่งขันกันเองในชุมชน คนไทยก็เริ่มฝึกหัดเล่นกันบ้างทั้งนี้เพราะว่าการเล่นวอลเลย์บอลไม่มีอันตราย เล่นง่ายอุปกรณ์ก็มีน้อย และร่วมเล่นกันได้ ทั้งชายและหญิงจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2477 กรมพลศึกษา ได้จัดพิมพ์กติกาวอลเลย์บอลขึ้น โดยอาจารย์พคุณ พงษ์สุวรรณ เป็นผู้แปลมาจากภาษาอังกฤษออกเผยแพร่ และกรมพลศึกษา ได้จัดการแข่งขันกีฬาประจำปีได้บรรจุกีฬาวอลเลย์บอล เข้าแข่งขันเป็นครั้งแรก พร้อมทั้งกำหนดหลักสูตรของโรงเรียนพลศึกษากลาง กำหนดวิชาบังคับให้นักเรียนหญิงเรียนวอลเลย์บอลและเนตบอล

จนถึงปี พ.ศ.2500 ประเทศไทยได้จัดตั้งสมาคมกีฬาวอลเลย์บอลขึ้น โดยมีพลเอกสุรจิตต์ จารุเสถียร เป็นนายกสมาคมคนแรก ต่อมาเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2500 ได้รับชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “สมาคมวอลเลย์บอลสมัครเล่นแห่งประเทศไทย” (Amateur Volleyball Association of Thailand; A.V.A.T) มีคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ

กีฬาวอลเลย์บอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมเล่นกันแพร่หลายทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย กระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุกีฬาวอลเลย์บอลเป็นรายวิชาการเรียนในหลักสูตรตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้กำหนดในหลักสูตรการศึกษาแล้วตามหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและของเอกชน ก็มีการสนับสนุนการเล่นวอลเลย์บอล โดยให้งบประมาณจัดการแข่งขันภายในประเทศ มีหน่วยงานรับผิดชอบ (ปัญญา จิตรโสภี. 2526 ; อ้างถึงในอภิศักดิ์ ขำสุข. 2544 : 9-12)

กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการเกี่ยวกับการ

1. พิจารณาเสนอร่างหลักสูตรพลานามัย วิชาวอลเลย์บอลทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
2. จัดการแข่งขันวอลเลย์บอลของนักเรียนชาย-หญิง ระดับมัธยมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เป็นประจำปีตั้งแต่ปี พ.ศ.2477 เป็นต้นมา
3. จัดสรรงบประมาณให้ทุกจังหวัดดำเนินการ จัดการแข่งขันวอลเลย์บอลนักเรียนชาย-หญิง ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา
4. เปิดการฝึกอบรมผู้ฝึกสอน และตัดสินวอลเลย์บอล ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด
5. กำหนดวอลเลย์บอลให้มีการแข่งขันในกีฬาเขตการศึกษาทั่วประเทศ
6. ส่งนักกีฬาวอลเลย์บอลเข้าร่วมแข่งขันกีฬานักเรียนอาเซียน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2526 เป็นต้นมา

กองสันหนาคารกรุงเทพมหานคร ดำเนินการเกี่ยวกับ

1. จัดการแข่งขันวอลเลย์บอลนักเรียนชาย-หญิง ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ เป็นประจำปีทุกปี
2. จัดการแข่งขันวอลเลย์บอลเยาวชน และประชาชน ชาย-หญิง ในเขตกรุงเทพฯ เป็นประจำปีทุกปี
3. เปิดการฝึกอบรมกีฬาวอลเลย์บอลขึ้นพื้นฐานแก่นักเรียน ประชาชน ณ

สนามกีฬากรุงเทพมหานคร และศูนย์เยาวชนไทย-ญี่ปุ่น(ดินแดง) กรุงเทพฯ ตั้งแต่เดือนเมษายน เป็นต้นไป

การกีฬาแห่งประเทศไทย ดำเนินการเกี่ยวกับ

1. จัดสรรงบประมาณให้แก่จังหวัดต่าง ๆ ทางจังหวัดดำเนินการแข่งขัน วอลเลย์บอล เพื่อคัดเลือกตัวแทนจังหวัดเข้าแข่งขันกีฬาเขต กีฬาแห่งชาติ เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2511 เป็นต้นมา
2. จัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายให้แก่สมาคมต่าง ๆ และสมาคม วอลเลย์บอลสมัครเล่นแห่งประเทศไทย
3. เปิดการฝึกอบรมวอลเลย์บอลขั้นพื้นฐาน ให้แก่นักเรียนลาประชาชน ณ ศูนย์ฝึกกีฬาในร่ม การกีฬาแห่งประเทศไทย (ก.ก.ท) หัวหมาก กรุงเทพฯ
4. เปิดการฝึกอบรม ผู้ฝึกสอนวอลเลย์บอลทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เป็นประจำทุกปี

สมาคมวอลเลย์บอลสมัครเล่นแห่งประเทศไทย ดำเนินการเกี่ยวกับ

1. จัดแข่งขันวอลเลย์บอลเยาวชน อุดมศึกษา และประชาชนชาย-หญิง ชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา
  2. ส่งเสริม เผยแพร่และจัดการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลชายหาดทั้งชาย-หญิง
  3. ควบคุมการคัดเลือกและทำการฝึกซ้อมนักกีฬาวอลเลย์บอลทีมชาติไทย เพื่อส่งเข้าร่วมการแข่งขันวอลเลย์บอลระหว่างประเทศเป็นคราว ๆ ไป
  4. เปิดการอบรมและให้การรับรองการเป็นผู้ตัดสินวอลเลย์บอลของ สมาคมเป็นคราว ๆ ไป
  5. พิจารณานักคนที่เหมาะสมส่งเข้ารับการอบรมผู้ตัดสิน และผู้ฝึกสอน วอลเลย์บอลของสหพันธ์วอลเลย์บอล ระหว่างประเทศ
  6. เป็นผู้แทนของประเทศไทย ในฐานะสมาชิกสหพันธ์วอลเลย์บอล ระหว่างประเทศเข้าร่วมประชุม
- กองการกีฬา กรมสวัสดิการทหารอากาศกองทัพอากาศ ดำเนินการเกี่ยวกับ
1. การจัดการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลประเภทนักเรียนชาย-หญิง ระดับ ประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา
  2. จัดการแข่งขันวอลเลย์บอล ชิงชนะเลิศกองทัพอากาศ

สำนักงานกีฬาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด ดำเนินการเกี่ยวกับ

1. จัดการแข่งขันวอลเลย์บอล ทหารชิงชนะเลิศกองทัพไทย เป็นประจำ
ทุกปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา

2. คัดเลือก ฟีกซ์อ้อม นักกีฬาทหารตัวแทนกองทัพไทย เข้าร่วมการแข่งขัน
กีฬาทหารโลก

คณะกรรมการกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ดำเนินการเกี่ยวกับ

1. จัดการแข่งขันวอลเลย์บอล ชิงชนะเลิศกีฬามหาวิทยาลัย เป็นประจำทุกปี
2. คัดเลือก ฟีกซ์อ้อมกีฬา เพื่อส่งเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยโลก

และกีฬามหาวิทยาลัยอาเซียน

บริษัทห้างร้านจากเอกชน ดำเนินการเกี่ยวกับ

1. บริษัทบาจาแห่งประเทศไทย จัดการแข่งขันวอลเลย์บอล พาวเวอร์ทัวร์
นาเม้นท์ชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ประเภทเยาวชน เป็นประจำทุกปีทั่วประเทศ

2. บริษัทเสริมสุข จำกัด จัดการแข่งขันวอลเลย์บอล ยูวชนเป็ปซี่คัพ เป็น
ประจำทุกปี

3. บริษัทเครื่องซีเมนต์ไทย จัดการแข่งขันวอลเลย์บอล เยาวชนเครื่องซีเมนต์
เป็นประจำทุกปีทั่วประเทศไทย

4. บริษัทสยามกว้างไพศาล จัดการแข่งขันวอลเลย์บอลเยาวชน “ยูมีคัพ”
และยูวชนปลาอีมีนิวอลเลย์บอล จัดการแข่งขันเป็นประจำทุกปี ทั่วประเทศ และส่งเสริมการ
แข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลชายหาด

โรงเรียนและสถาบันการศึกษาทุกแห่งในประเทศไทย ซึ่งจัดให้มีการเรียน
การสอนวิชาวอลเลย์บอล และจัดให้มีการแข่งขันวอลเลย์บอลภายในโรงเรียน และระหว่าง
โรงเรียนกันขึ้น โดยทั่วไป นอกจากดังกล่าวแล้วยังมีชมรมต่างๆ ได้จัดการแข่งขันวอลเลย์บอล
ชิงทุนการศึกษาและชิงถ้วยเป็นประจำทุกปี

สมาคมกีฬาประจำจังหวัด มีหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการกีฬาภายใน
จังหวัด กำกับควบคุมดูแลชมรมกีฬาประเภทต่างๆ ของจังหวัด พร้อมทั้งส่งเสริมให้ชมรมกีฬา
มีกิจกรรมจัดแข่งขันกีฬาตลอดทั้งปี และให้นักกีฬาทุกคน ทุกประเภทกีฬาเป็นสมาชิกของ
สมาคมกีฬาจังหวัด

จัดกีฬาและควบคุมนักกีฬาเข้าร่วมแข่งขันกีฬาแห่งชาติ และจัดกีฬาเข้าร่วม
แข่งขันกับสมาคมกีฬานอกจังหวัดตาม โอกาส

ประโยชน์ของการเล่นวอลเลย์บอล

กอง วิสุทธารมณ (อ้างถึงใน อภิศักดิ์ จำสุช. 2544 : 15-18) กล่าวไว้ว่า “ชีวิตของสังคมในเมืองใหญ่ ๆ เวลาที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากมาย พลเมืองมากขึ้น ที่อยู่อาศัยน้อยลง พลเมืองต้องอาศัยในที่ที่มีขอบเขตจำกัด ค่าครองชีพสูงขึ้น ทุกคนต้อง ทำงานแทบไม่มีเวลาที่จะออกกำลังกายเล่นกีฬาเพื่อรักษาสุขภาพของตนเอง” การออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาย่อมจะมีประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติ

การเล่นกีฬาวอลเลย์บอล มีประโยชน์เหมือนกับการเล่นอื่น ๆ ที่เปิดโอกาสให้บุคคลทุกเพศทุกวัย ได้เล่นหรือออกกำลังกาย กีฬาวอลเลย์บอลเป็นที่นิยมของคนทั่ว ๆ ไป เนื่องจากกีฬาวอลเลย์บอล เป็นกีฬาที่มีคุณลักษณะเป็นพิเศษอยู่ในเกมการเล่นที่สนุกสนาน ผู้เล่นต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย ต้องใช้ความคิด ใช้ปฏิภาณไหวพริบและเทคนิคความสามารถส่วนบุคคลมาร่วมเป็นการเล่นเป็นทีมเพื่อเอาชนะฝ่ายตรงกันข้าม มีความเหมาะสมสามารถที่จะนำมาใช้ในการสอนทุกระดับชั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดีให้แก่ผู้เรียนและผู้เล่น เพราะวอลเลย์บอล เป็นกีฬาประเภททีมที่ใช้ลูกบอลเป็นอุปกรณ์ในการเล่น เพียงประเภทเดียวที่ผู้เล่นทั้งสองฝ่ายไม่มีโอกาสที่จะได้รับอุบัติเหตุ จากการปะทะทางร่างกายเลย และด้วยกฎกติกาที่รัดกุม ทำให้ผู้เล่นทุก ๆ คนภายในทีมจะต้องมีความสมัครสมานสามัคคีกลมเกลียวกัน มีการรวมพลังกันเพื่อช่วยเหลือและร่วมมือกันในการเล่นอยู่ตลอดเวลา โดยนำเอาความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละคนมาประยุกต์มาใช้ในการเล่นอย่างมีประสิทธิภาพ ตามกฎกติกาของการแข่งขันเพื่อให้ทีมของตนประสบความสำเร็จ เกิดประสิทธิผลในการแข่งขัน และเล่นด้วยความสนุกสนานตื่นเต้นเร้าใจในลีลาการเล่นวอลเลย์บอลที่สวยงาม ตามคำกล่าวที่ว่า “วอลเลย์บอลเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์” อีกแขนงหนึ่งที่มีลีลาการเล่นทั้งเกมรุกและเกมรับ มีความอ่อนช้อยและมีความหนักแน่นอยู่ในเกมการเล่นยังเน้นคุณประโยชน์ต่อร่างกายของนักกีฬาและผู้ฝึกเล่นวอลเลย์บอล อีกด้วย

ประโยชน์ของการเล่นวอลเลย์บอล สรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ทางด้านร่างกาย การเล่นกีฬาวอลเลย์บอลเป็นกีฬาที่ต้องเคลื่อนไหวว่องไวระส่วนใหญ่ ๆ ของร่างกายเกือบทุกส่วน กล้ามเนื้อส่วนใหญ่ของร่างกายได้รับการบริหารเป็นอย่างดี ถ้าได้เล่นเป็นประจำและมีระยะเวลาของการเล่นตลอดเวลาสม่ำเสมอจะทำให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ระบบต่าง ๆ ในร่างกายทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การไหลเวียนโลหิตดีขึ้น การย่อยอาหารดี การขับถ่ายเป็นปกติ ระบบประสาทและระบบกล้ามเนื้อ

ทำงานประสานงานกันเป็นอย่างดี ทำให้การประกอบอาชีพ และทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้คล่องแคล่วว่องไว และทำให้ร่างกายมีสัดส่วนและทรวดทรงสวยสง่างาม เป็นต้น

2. ประโยชน์ทางด้านจิตใจและสติปัญญา การเล่นวอลเลย์บอลใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ในขณะที่เล่นตลอดเวลา เนื่องจากการเล่นวอลเลย์บอล เป็นการเล่นที่ต้องอาศัยความรวดเร็ว การตัดสินใจหรือแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องทำต่อเนื่องอย่างรวดเร็ว เป็นการฝึกการตัดสินใจที่ดี และมีเหตุผล ส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม มีความฉลาดเกิดไหวพริบและปฏิภาณดีด้วย เกมการเล่นหรือการแข่งขันจะต้องมีการวางแผนการรุกและแผนการรับการปฏิบัติตามแผนและการแก้ไขปรับปรุงแผนการเล่นอยู่เสมอเท่ากับเป็นการส่งเสริมให้มีการฝึกใช้สมองอยู่เสมอ นอกจากนั้นการเล่นวอลเลย์บอลยังก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางด้านจิตใจและการแข่งขันที่ยาวนาน เป็นการส่งเสริมให้มีจิตใจเข้มแข็งอดทนและความพยายาม

3. ประโยชน์ทางด้านอารมณ์ การเล่นวอลเลย์บอลผู้เล่นจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกติกา และระเบียบข้อบังคับ ผู้เล่นจะทำอะไรเอาแต่ใจตนเองหรืออารมณ์ไม่ได้ ถ้าทำผิดกติกาจะถูกลงโทษทันที การเล่นตามกติกาจะช่วยให้ผู้เล่นรู้จักระงับอารมณ์ ทำให้อารมณ์สุขุมเยือกเย็นเป็นคนมีเหตุผล เมื่อประสบกับสิ่งทำให้เกิดอารมณ์เสีย ก็สามารถระงับอารมณ์หรืออดกลั้นไว้ได้ ทำให้สามารถดำเนินการแข่งขันต่อไปได้ซึ่งเป็นการฝึกความหนักแน่นทางด้านอารมณ์และจิตใจ เพราะการดำเนินชีวิตประจำวันต้องประสบปัญหาต่าง ๆ มากมายนานาประการตลอดเวลา

มารยาทของผู้เกี่ยวข้องกับการเล่นวอลเลย์บอล

การเล่นกีฬาวอลเลย์บอล นอกจากจะช่วยส่งเสริมให้เป็นผู้ที่มิสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แล้ว ยังจะช่วยส่งเสริมให้เป็นผู้ที่มีน้ำใจเป็นนักกีฬา สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้ดีอีกด้วย การที่จะช่วยให้เป็นผู้ที่มีน้ำใจเป็นนักกีฬา จากการเล่นกีฬาวอลเลย์บอลนั้น นอกจากครูผู้สอนหรือ ผู้ฝึกสอนคอยอบรมสั่งสอนชี้แนะวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว ผู้เล่น ผู้ควบคุม และผู้ดูควรจะมีมารยาทโดยแยกเป็นแนวทางปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

มารยาทของนักกีฬาที่ดี

1. ต้องแสดงออกถึงผู้มีน้ำใจเป็นนักกีฬาตลอดการแข่งขัน
2. ต้องไม่แสดงกริยาที่ไม่สุภาพต่อฝ่ายตรงข้าม ต่อผู้ตัดสินและผู้ดู
3. ต้องไม่โต้แย้งหรือใช้คำพูดเหยียดหยามฝ่ายตรงข้าม เจ้าหน้าที่ผู้ตัดสิน

หรือผู้ดู

4. ต้องไม่ก้าวร้าว ใช้กำลังเข้าทำร้ายร่างกายฝ่ายตรงข้าม ผู้ตัดสินหรือผู้ดู
5. ปฏิบัติตามกติกาการเล่น โดยเคร่งครัด
6. ต้องแสดงความเคารพ และสุภาพต่อผู้ตัดสิน ฝ่ายตรงข้ามและผู้ดู
7. ต้องไม่แสดงท่าทาง กิริยาอาการที่ไม่เหมาะสม กระทบต่อการตัดสิน

หรือถ่วงเวลาให้การตัดสินต้องช้าลง

8. ต้องแต่งกายชุดนักกีฬาที่เรียบร้อยตามระเบียบข้อบังคับและตามวัฒนธรรมของการแต่งกายของแต่ละประเภทกีฬานั้น
9. ก่อนและหลังการแข่งขันเสร็จสิ้น ควรจับมือกับผู้เล่นฝ่ายตรงข้ามไม่ว่าผลการแข่งขันจะแพ้หรือชนะ
10. เมื่อการแข่งขันสิ้นสุดลงควรแสดงความขอบคุณ ต่อผู้ตัดสินที่ 1 และผู้ตัดสินที่ 2 ก่อนออกจากสนามแข่งขัน

มารยาทของผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอน

1. ต้องเคารพเชื้อฟิ่งของผู้ตัดสินทุกสถานการณ์
2. ต้องส่งเสริมให้นักกีฬาเคารพกติกา กฎข้อบังคับเคร่งครัด
3. ต้องไม่ได้แย้งหรือขอความเห็นใดๆ ขณะที่ทำการแข่งขันเป็นการถ่วง

เวลา

4. ต้องไม่ส่งเสริมให้นักกีฬากระทำการเพื่อเอารัดเอาเปรียบคู่ต่อสู้
5. ต้องไม่ยุยงให้นักกีฬาเล่นกีฬาโดยมุ่งหวังชัยชนะแต่เพียงอย่างเดียว
6. ต้องทำตัวอย่างที่ดีให้นักกีฬาเห็น

มารยาทของผู้ดูที่ดี

1. ผู้ดูควรปรบมือแสดงความยินดีต้อนรับผู้แข่งขันทุกฝ่ายขณะเข้าสู่สนาม
2. ผู้ดูควรปรบมือให้เกียรติแก่ผู้เล่นดี ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใดก็ตาม
3. ผู้ดูไม่ควรส่งเสียงรบกวนผู้แข่งขัน หรือเจ้าหน้าที่
4. ผู้ดูไม่ควรยุยงก่อให้เกิดการแตกความสามัคคี ระหว่างผู้แข่งขันด้วยกัน

หรือกับผู้ดูด้วยกัน

5. ผู้ดูพึงยอมรับคำตัดสิน ของเจ้าหน้าที่อย่างเด็ดขาด และเคารพกฎข้อบังคับ และกติกาทั้งปวง
6. ผู้ดูไม่ควรเปล่งวาจาสนับสนุนผู้เล่นไปในทางที่ผิด

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge)

ความรู้ (Knowledge) มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของคำว่า “ความรู้” ไว้ดังนี้

มาร์ค (Mark. 1980 : 45) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนที่จะรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ โดยแบ่งออกเป็นความรู้ต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ หรือความรู้ต่อเรื่องระดับกว้าง ความรู้จึงเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง (Facts) หรือความคิด (Idea) ความหยั่งรู้หยั่งเห็น (Insight) หรือสามารถเชื่อมโยงความคิดเข้ากับเหตุการณ์

กู๊ด (Good. 1973 : 325) ได้ให้ความหมายของ “ความรู้” ไว้ว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (Fact) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้จากประสบการณ์จริงต่าง ๆ

แพททริก เมียร์ดิธ (Patrick Meredith อ้างถึงใน สมชาย สุกใส. 2545 : 20) กล่าวว่า ความรู้ (Knowledge) จำเป็นต้องมีองค์ประกอบ 2 อย่าง คือ ความเข้าใจ (Understanding) และการคงอยู่ (Retaining) เนื่องจากความรู้เป็นการที่เราสามารถจำได้ในบางสิ่งบางอย่างที่เราเข้าใจแล้ว

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 16) กล่าวว่า “ความรู้” เป็นพฤติกรรมขั้นต้นที่ผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน หรือจำได้ ความรู้ขั้นนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง และวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้

สุภารักษ์ จูตระกูล (2537 : 20) กล่าวว่า “ความรู้” เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมากได้รับผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองสิ่งเร้า แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำกับสภาพจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรรซึ่งสอดคล้องกับสภาพจิตใจของตนเอง

รัชชัย ชัยจรณาภกุล (2539 : 29) กล่าวว่า “ความรู้” หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นความจำและการระลึกได้ที่มีต่อความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งที่ย่าง ๆ ที่เป็นอิสระแก่กัน ไปจนถึงความจำเป็นในสิ่งที่ย่างยากซับซ้อน และมีความหมายต่อกัน

ไพศาล หวังพานิช (2526 : 96) กล่าวว่า “ความรู้” หมายถึง บรรดาข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดของเรื่องราวการกระทำอันเป็นประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งสะสมและถ่ายทอดสืบต่อกันไป

เชิธร วิวิธศิริ (อ้างถึงใน ประจักษ์ ก๊กก้อน, 2549 : 26) กล่าวว่า การเรียนรู้ในผู้ใหญ่ นั้นเกิดจากประสบการณ์ 3 ประการ คือ

1. การเรียนรู้ที่เกิดจากสภาพการณ์ทางธรรมชาติ (Natural Setting) คือ การเรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัว
2. การเรียนรู้จากสภาพการณ์ทางสังคม (Society Setting) มีอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น การเรียนรู้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น
3. การเรียนรู้จากสภาพการณ์ของการจัดการเรียนการสอน (Formal Institutional Setting) คือมีผู้แทนจากสถาบัน จัดลำดับการเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมายและต่อเนื่อง จากที่มีผู้ให้ความหมายของ ความรู้ ไว้หลายท่าน สามารถสรุปได้คือ ความรู้ หมายถึง การที่บุคคลมีการรับรู้ จดจำ เลือกจดจำตามความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ และนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผล

ความรู้ทำให้ได้รู้ถึงความสามารถในการจดจำ และระลึกถึงเหตุการณ์ และประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้ว แบ่งได้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา
2. ความรู้เกี่ยวกับวิธี และการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
3. ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวความคิดและโครงสร้าง

ทวีสิทธิ์ ลิทธิกร (2536 : 306) กล่าวว่า ระดับความรู้หรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ประกอบด้วย ความสามารถระดับต่าง ๆ เป็นขั้น ๆ ซึ่งเริ่มต้นจากการเรียนรู้ระดับง่าย ๆ และเพิ่มการใช้ความคิดและพัฒนาสติปัญญามากขึ้น โดยแบ่งเป็น 6 ระดับ ดังนี้คือ

1. ความรู้ ความจำ (Knowledge) เป็นการระลึกถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาแล้วซึ่งก็คือความสามารถในการจดจำสิ่งต่างๆ ได้นั่นเอง
2. ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถจับใจความสำคัญ หรือแปลความหมายของสิ่งของหรือสัญลักษณ์ที่พบเห็น ได้ถูกต้อง ความเข้าใจเป็นความสามารถที่จะย่อใจความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนสามารถตีความ และจินตนาการเหตุการณ์ที่พบเห็นได้กว้างขวางถูกต้อง
3. การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถนำความรู้ หรือความเข้าใจในสิ่งที่รู้เห็นมานั้น ไปแก้ไขปัญหาใหม่ได้ แก้ไขสถานการณ์ใหม่ได้ผลดี

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถแยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้ว่า ส่วนนั้นประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ อะไรบ้าง ส่วนใดเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด แต่ละส่วนย่อยนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งผสมผสานส่วนความรู้ส่วนต่าง ๆ หรือส่วนย่อยเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้ผลที่สมบูรณ์ขึ้น หรือแปลกใหม่กว่าเดิม

6. การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถสูงสุดด้านสมอง ที่สามารถพิจารณาตัดสินเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่างๆ ว่าดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่อย่างถูกต้องพร้อมด้วยเหตุผลการประเมินค่า เป็นความสามารถในการประเมินคุณภาพของสิ่งต่างๆ ด้วยปัญญา

แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ (Attitude)

เจตคติ (Attitude) เป็นคำที่มีรากศัพท์ภาษาละตินว่า "APTUS" แปลว่า โน้มเอียงเหมาะสม ส่วนคำจำกัดความนั้น นักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้ให้ทัศนะต่าง ๆ กัน ดังนี้

กอร์ดอน ออลพอร์ต (Gordon Allport) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิต ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้จะเป็แรงที่กำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้อง

เทอร์สโตน (Thurstone) กล่าวว่า เจตคติเป็นผลรวมทั้งหมดของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึก อคติ ความคิด ความกลัวต่อสิ่งบางอย่าง การแสดงออกด้านการพูดเป็นความคิด (Opinion) และความคิดนี้เป็นสัญลักษณ์ของเจตคติ ดังนั้น ถ้าเราอยากจะวัดเจตคติ เราก็สามารถทำได้โดยวัดความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ (อ้างถึงใน วิไลลักษณ์ ชมพูศรี. 2544 : 54)

เดโซ สวานานนท์ (2512 : 28) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่าเป็นบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้ และเป็นแรงจูงใจที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ

เอนกกุล กริแสง (2521 : 147) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ระบบของความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มนของพฤติกรรมที่มีต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งในด้านที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล สิ่งของและความคิดเห็น เจตคติเป็นแรงขับที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลพิจารณาความสำคัญของสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม และมีอิทธิพลต่อการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตน

นิพนธ์ คันทเสรี (อ้างถึงใน กนกรัตน์ สุชะวัฒนะ. 2534 : 19-20) กล่าวว่า เจตคติ เป็นสิ่งซึ่งบอกของการแสดงออกของบุคคลที่กระทำต่อสิ่งของ บุคคลหรือสถานการณ์ เจตคติจึงมีความสำคัญในการมีปฏิริยาโต้ตอบต่อสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว หากบุคคลจะทำหรือแสดงออกอะไรสักอย่างหนึ่งออกมา เขาย่อมทำไปตามเจตคติที่เขามีต่อสิ่งนั้น ๆ เจตคติของบุคคลจึงมีอิทธิพลในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสัมพันธ์ทางสังคม

อุไรวรรณ แยมนิคม (2535 : 33) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ระเบียบของแนวความคิด ความเชื่อ อุปนิสัย และสิ่งจูงใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเฉพาะอาจเป็นสิ่งของ บุคคล ความคิด และปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นความรู้สึกที่เป็นทางใดทางหนึ่ง (บวก, ลบ)

จากการให้ความหมายของนักวิชาการหลายท่าน สามารถสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกภายในตัวบุคคลต่อสิ่งของ สิ่งแวดล้อมที่แสดงปฏิริยาออกมาในด้านความรู้สึก ความคิดเห็น ความพึงพอใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าชอบหรือไม่ชอบ

เจตคติที่บุคคลแสดงออกมีอยู่ 3 ประเภท คือ

1. เจตคติทางบวก (Positive Attitude) เป็นเจตคติที่จะชักนำให้บุคคล แสดงปฏิริยาในด้านดีต่อบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัว รวมทั้งอาจจะมีส่วนทำให้คนหรือกลุ่มคน ตัดสินใจมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย
2. เจตคติเชิงลบ (Negative Attitude) เป็นเจตคติที่ชักนำให้บุคคลมีความรู้ที่ไม่ดีหรือไปในทางลบต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเป็นทิศทางตรงกันข้ามกับเจตคติทางบวก เจตคติในทางลบมักจะเกิดขึ้นร่วมกับความไม่พอใจ อันจะมีผลทำให้เกิดความไม่สงบขึ้นภายในองค์กรหรือสังคมได้
3. เจตคตินิ่งเฉย (Passive Attitude) ผู้มีเจตคตินิ่งเฉยอาจเป็นเพราะว่าเขาไม่มีความคิดเห็นต่อบุคคล เรื่องราว หรือสิ่งอื่น ๆ ดังนั้น จึงไม่มีความรู้สึกใดๆเกิดขึ้น กับบุคคล เรื่องราว หรือสิ่งต่าง ๆ นั้นด้วย

องค์ประกอบของเจตคติ

ซิมบาโด และ เอบบีเซน (Zimbardo and Ebbesen อ้างถึงใน เพ็ญจันทร์ สุธีพิเชษฐกุล. 2534 : 27-30) กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความนึกคิด (The Cognitive Component) เป็นส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไปทั้งสิ่งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมี

ความรู้หรือความคิดว่าสิ่งใดก็มักจะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะ
มีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) เป็นส่วนที่
เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้น
เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละคน

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) คือการ
แสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้าน
ความรู้ ความคิดและความรู้สึก

การเกิดของเจตคติ (Attitude Formation)

เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) จากแหล่งเจตคติ (Sources of
Attitudes) ต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย แหล่งที่ทำให้คนเกิดเจตคติที่สำคัญ คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experiences) เมื่อบุคคลมี
ประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิดเจตคติต่อสิ่งนั้นไป
ตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication from Others) จะทำให้
เกิดเจตคติจากการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่นได้ เช่น เด็กที่ได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่จะเกิด
เจตคติต่อการกระทำต่าง ๆ ตามที่เคยรับรู้มา

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดเจตคติขึ้นได้
ตัวอย่างเช่น เด็กที่เคารพเชื่อฟังพ่อแม่จะเลียนแบบการแสดงท่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่ง
หนึ่งตามไปด้วย

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) เจตคติบางอย่าง
เกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น โรงเรียน วัด หน่วยงาน

การเปลี่ยนแปลงเจตคติ (Attitude Change)

เฮอเบิร์ต เคลแมน (Herbert C. Kelman. 1967 : 469-471) อธิบายถึงการ
เปลี่ยนแปลงเจตคติในแง่ของกระบวนการที่เกิดขึ้น เขาเชื่อว่าเจตคติอย่างเดียวกันอาจเกิดขึ้นใน
ตัวบุคคลด้วยกระบวนการที่แตกต่างกันได้ เขาแบ่งกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
เจตคติของบุคคลไว้ 3 ประการ คือ

1. การยินยอม (Compliance) จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเขาและเพื่อมุ่งหวังให้เกิดความพึงพอใจจากบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่เขายอมทำตามสิ่งที่อยากให้เขาทำนั้น เพราะเขาคาดหวังว่าจะได้รับรางวัลหรือการยอมรับ เจตคติที่เกิดขึ้นจากกระบวนการยินยอมนี้ อธิบายได้ในแง่ของการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของบุคคลในสังคม

2. การเลียนแบบ (Identification) เป็นภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น และเป็นผลมาจากการที่เขาต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือที่พึงพอใจระหว่างตัวเขากับบุคคลหรือกลุ่มอื่น ความสัมพันธ์นี้อาจจะออกมาในรูปการรับเอาบทบาททั้งหมดของบุคคลหรือกลุ่มมาเป็นของตน และ/หรือเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน บุคคลจะเชื่อในสิ่งที่เขารับมาหรือปฏิบัตินั้นเกี่ยวกับความต้องการที่อยากจะทำให้เกิดสัมพันธภาพตามที่ต้องการ เจตคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าให้เกิดการเลียนแบบนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง การเลียนแบบเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ซึ่งผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความดึงดูดใจ (Attractiveness) ของสิ่งเร้าที่มีต่อบุคคลนั้น การเลียนแบบจึงขึ้นอยู่กับพลัง (Power) ของแหล่งสาร

3. ความต้องการที่อยากจะทำให้เปลี่ยน (Internalization) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่าเนื่องจากสิ่งนั้นตรงกับความต้องการภายในและค่านิยมของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยกระบวนการนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมที่เขาเมื่ออยู่เดิม ความพึงพอใจจะขึ้นอยู่กับเนื้อหารายละเอียดของพฤติกรรมนั้นๆ

การเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคล มี 2 ประเภท (Harvey and Beverly อ้างถึงใน เพ็ญจันทร์ สุทธิพิเชษฐกุล. 2534 : 32) คือ

1. การเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน หมายถึง เจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะเพิ่มขึ้น ในทางบวกด้วย แต่ถ้าเจตคติเป็นไปในทางลบก็จะเพิ่มขึ้น ในทางลบด้วย

2. การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง หมายถึง การเปลี่ยนเจตคติเดิมของบุคคลไปในทางตรงกันข้าม

เจตคติของบุคคลเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่ การได้รับข้อมูลใหม่จากบุคคลอื่น หรือโดยผ่านจากสื่อมวลชน หรือโดยการได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบด้านความเข้าใจ ซึ่งมีผลทำให้องค์ประกอบด้านความรู้สึกและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งสาเหตุการเกิดการ

เปลี่ยนแปลงเจตคติ (ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มปป. : 243-244) ได้แก่

1. ความสอดคล้องกันระหว่างความคิดความเข้าใจ และความรู้สึกนั้นคือ เมื่อบุคคลมีความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใด บุคคลจะมีความคิด ความเข้าใจในสิ่งนั้นในลักษณะดังกล่าวด้วยเช่นกัน ดังนั้นถ้าบุคคลได้รับข้อมูลใหม่หรือประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งทำให้องค์ประกอบด้านความรู้สึกของบุคคลเปลี่ยนแปลงไป ก็จะมีผลทำให้ความคิดความเข้าใจของคนๆนั้นเปลี่ยนแปลงไปด้วย

2. ความสอดคล้องกันระหว่างความรู้สึก ความคิด ความเข้าใจ และพฤติกรรม เมื่อไรก็ตามที่บุคคลต้องกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด โดยการที่กระทำนั้นเป็นการกระทำที่เขาไม่เชื่อถือ อึดอัดใจเนื่องจากการกระทำนั้นไม่สอดคล้องกับความเชื่อ ในกรณีนี้ บุคคลจะเกิดความขัดแย้งขึ้น เนื่องจากความเข้าใจของตนเกิดขัดแย้งกัน บุคคลจึงต้องพยายามทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อลดความขัดแย้งนั้น วิธีการหนึ่งก็คือเปลี่ยนความเชื่อหรือเจตคติของตนให้สอดคล้องกับการกระทำของตน

3. การถูกบังคับให้ยินยอม การถูกบังคับ ขู่เข็ญหรือลงโทษ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติเช่นกัน แต่มักจะสำเร็จเฉพาะการเปลี่ยนเจตคติทางองค์ประกอบด้านพฤติกรรมเท่านั้น เช่น การบังคับในลักษณะของกฎข้อบังคับ กฎหมาย บทบัญญัติต่างๆ

4. ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและอิทธิพลของกลุ่ม ที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก บุคคล อาจเปลี่ยนเจตคติคล้อยตามกลุ่มเพื่อน เพื่อให้กลุ่มเพื่อนได้ เช่น เมื่อบุคคลเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มซึ่งอาจจะขัดแย้งกับเดิมที่มีอยู่ ทำให้เกิดภาวะตึงเครียดในการที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดของตน ในภาวะเช่นนี้จึงทำให้บุคคลเปลี่ยนเจตคติไปตามสภาพการณ์นั้น

5. การเสริมแรงและการลงโทษ เมื่อบุคคลมีประสบการณ์ที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เนื่องจากได้รับการเสริมแรง บุคคลจะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้นและในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลมีประสบการณ์ที่ไม่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเนื่องจากถูกลงโทษ บุคคลก็จะมีเจตคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น

6. การสื่อสารมวลชน สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นคำแถลงการณ์ทางวิทยุ ทางหนังสือ หนังสือพิมพ์ และวารสารต่างๆ รวมทั้งโทรทัศน์และภาพยนตร์ แต่อย่างไรก็ดีสื่อมวลชนเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนเจตคติได้มากน้อยแค่ไหนนั้นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1) แหล่งข้อมูล (Source) เราจะต้องพิจารณาที่ลักษณะของผู้ให้ข้อมูล เช่น เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความน่าเชื่อถือ มีเสน่ห์น่าฟังพอใจ มีความคุ้นเคยกับผู้รับข้อมูล มีท่าทีเป็นศัตรูหรือเป็นผู้มีอำนาจ คุณสมบัติเหล่านี้จะมีส่วนในการยอมรับข้อมูลของผู้รับ ข้อมูลอย่างมาก

2) วิธีให้หรือเสนอข้อมูล (Channel) การเสนอข้อมูลนั้นเป็นการเสนอ ข้อมูลด้านดีหรือไม่ดีเพียงด้านหนึ่งเท่านั้น หรือว่าเสนอข้อมูลทั้งด้านดีและไม่ดีพร้อมกัน วิธีการให้ข้อมูลที่ต่างกัน จะมีผลทำให้เจตคติของบุคคลต่างกันไปด้วย

3) ลักษณะข้อมูล (Message) ลักษณะของข้อมูลเป็นอย่างไร เช่น กระตุ้นให้เกิดความกลัวซึ่งให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมในสังคม เป็นต้น

4) ผู้รับข้อมูล (Audience) ผู้รับข้อมูลมีลักษณะและคุณสมบัติอย่างไร เช่น เพศ อายุ สติปัญญา การศึกษา ประสบการณ์เดิมของผู้รับข้อมูล บุคลิกภาพของผู้รับข้อมูล เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavior)

พฤติกรรม (Behavior) มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของคำว่า “พฤติกรรม” ไว้ดังนี้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 15) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ เช่น การทำงานของหัวใจ การทำงานของกล้ามเนื้อ การเดิน การพูด การคิด ความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ เป็นต้น

ประสาธ อิศรปริดา (2522 : 15) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง กิริยาอาการ การกระทำ หรือกิจกรรมทุกชนิดของมนุษย์หรือสัตว์ ซึ่งกิจกรรมหรือการกระทำนั้นอาจเป็นการกระทำที่เฉพาะเจาะจงหรือไม่ก็ได้หรืออาจเป็นกิจกรรมที่แสดงออกให้ปรากฏเห็นได้ (Overt Behavior) หรือเป็นอากัปกิริยาอาการภายใน ซึ่งผู้อื่นไม่สามารถสังเกตเห็น หรือสังเกตเห็นได้ยาก (Invert Behavior) เช่น ความรู้สึก การจำ การคิด ฯลฯ

ชูดา จิตพิทักษ์ (2525 : 6) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของบุคคล ไม่เฉพาะสิ่งที่แสดงออกมามาก่อนเท่านั้น แต่รวมถึงสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล สังเกตเห็นไม่ได้โดยตรง เช่น คุณค่า เจตคติ ความคิดเห็น ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น

ลิขิต กาญจนารักษ์ (2525 : 3) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมใดๆก็ตามของอินทรีย์ที่สังเกตได้โดยคนอื่นหรือโดยเครื่องมือของผู้ทดลอง เช่น เด็กรับประทาน

อาหาร ซึ่งจักรยาน พุด หัวเราะ และร้องไห้ กิริยาเหล่านี้ กล่าวถึงพฤติกรรมทั้งสิ้น การสังเกต พฤติกรรมอาจทำได้โดยใช้เครื่องมือเข้าช่วย เช่น การใช้เครื่องมือตรวจคลื่นสมอง

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2534 : 583) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง ปฏิบัติกริยา หรือกิจกรรมทุกชนิดของสิ่งมีชีวิต จะสังเกตได้หรือสังเกตไม่ได้ก็ตาม ซึ่งแบ่งเป็นพฤติกรรม ภายในและพฤติกรรมภายนอก สำหรับพฤติกรรมภายในนั้นหมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติกริยาที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล รวมทั้งความคิด ความรู้สึก เจตคติ ความเชื่อและค่านิยม ส่วนพฤติกรรม ภายนอก หมายถึง ปฏิบัติกริยา หรือการกระทำของบุคคลที่แสดงออกให้ผู้อื่นเห็นได้ ทั้งการพูด การกระทำ กิริยาท่าทางของบุคคล

จากแนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำ ของบุคคลที่แสดงออกมาภายในจิตใจที่สามารถสังเกตเห็นได้ และสังเกตเห็นไม่ได้ เช่น การ เดิน การวิ่ง ร้องไห้ การพูด ท่าทาง อากัปกิริยาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการเล่นกีฬาบอลเลย์บอล

องค์ประกอบของพฤติกรรม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 1-3) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของพฤติกรรม ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านนี้ เกี่ยวข้องกับการรับรู้ การจำข้อเท็จจริงต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาความสามารถและทักษะทางสติปัญญา การใช้วิจารณญาณ เพื่อประกอบการตัดสินใจ พฤติกรรมด้านพุทธิปัญญานี้ ประกอบด้วยความสามารถระดับต่าง ๆ ซึ่งเริ่มต้นจากการรับรู้ในระดับง่าย ๆ และเพิ่มการใช้ความคิดพัฒนาสติปัญญามากขึ้นเรื่อย ๆ
2. พฤติกรรมด้านเจตคติ ค่านิยม ความรู้สึก ความชอบ (Affective Domain) พฤติกรรมด้านนี้ หมายถึง ความสนใจ ความรู้สึก ท่าที ความชอบไม่ชอบ การคุณค่า การรับการเปลี่ยนหรือ การปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่ พฤติกรรมด้านนี้ยากต่อการอธิบายเพราะเกิดภายในจิตใจของบุคคล ซึ่งจะต้องใช้เครื่องมือพิเศษในการวัดพฤติกรรมเหล่านี้ เพราะความรู้สึกภายในของคนนั้นยากต่อการที่จะวัดจากพฤติกรรมที่แสดงออกมา ภายนอก
3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) พฤติกรรมนี้เป็นการใช้ความสามารถที่แสดงออกทางร่างกาย ซึ่งรวมทั้งการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกจะสังเกตได้ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ หรืออาจจะเป็นพฤติกรรมที่ล่าช้า คือ บุคคลไม่ได้ปฏิบัติทันที แต่คาดคะเนว่าอาจปฏิบัติในโอกาสต่อไป

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

แนนซี ชวาทซ์ (Nancy E. Schwartz ; อ้างถึงใน เพ็ญจันทร์ สุทธิเชษฐกุล. 2534 : 33-34) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตัวในรูปแบบ 4 ประการ ดังนี้

1. เจตคติเป็นตัวกลางที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติ ดังนั้นความรู้มีความสัมพันธ์กับเจตคติ และมีผลต่อการปฏิบัติ
2. ความรู้และเจตคติมีความสัมพันธ์กัน และทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา
3. ความรู้และเจตคติต่างทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้และเจตคติไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กัน
4. ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

ประเทศไทยมีแนวคิดที่จะพัฒนาพลังเยาวชนของชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2454 เมื่อรัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระราชทานกำเนิดลูกเสือไทย ด้วยทรงมีแนวคิดและนโยบายเกี่ยวกับเยาวชนว่า “เยาวชนเป็นสมาชิกสำคัญของครอบครัวและสังคม ประเทศชาติมีความต้องการที่จะสร้างเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพด้วยการพัฒนาตนเอง พัฒนากลุ่มและบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น” (สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน. 2551 ข ; อ้างถึงในธรรมศักดิ์ คำนคร. 2550 : 8)

เยาวชนคือ กลุ่มบุคคลสำคัญที่จะกลายเป็นประชากรวัยทำงานที่จะมีภาระเลี้ยงดูเด็กและผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนสูงกว่าในอนาคตอันใกล้นี้ และเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศในยุคต่อ ๆ ไป จะเห็นได้ว่าจากการคาดการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. 2545 อ้างถึงใน สุนันท์ สำเรียมรัมย์. 2547 : 20) กล่าวถึงโครงสร้างประชากรเยาวชนช่วงอายุ 15 – 25 ปี มีแนวโน้มลดลงคือ ประมาณ 12.19 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2542 ลดลงเหลือ 10.66 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.41 และ 34.76 ของประชากรของประเทศของกลุ่มประชากรตั้งแต่อายุ 25 ปี ลงมาและของประชากรทั้งหมดในปี พ.ศ. 2557 ตามลำดับ

ความหมายของเยาวชน

นิยามของเยาวชน มีผู้ให้ไว้มากมาย และมีเกณฑ์อายุที่ใช้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ในการดำเนินงาน สำหรับความหมายของเยาวชน มีดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 915) ให้ความหมายว่า เยาวชน ได้แก่ บุคคลอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไปถึง 25 ปี แต่ไม่รวมถึงผู้ที่พ้นสภาพการเป็นเยาวชนด้วยการสมรส (สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน. 2551 ก อ้างถึงในธรรมศักดิ์ คำนคร. 2550 : 7)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2544) แบ่งกลุ่มประชากรตามช่วงอายุ และระบุว่า กลุ่มเยาวชน ได้แก่ บุคคลที่มีช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี

ปพณิ จิตวิวัฒนา (2535) ได้นิยามคำว่า เยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15 – 25 ปี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา (2521) ได้รวบรวมความหมายของเยาวชนไว้ดังนี้

1. นโยบายเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งเริ่มประกาศใช้อย่างเป็นทางการครั้งแรกเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2516 ได้ถือว่าเยาวชนคือผู้ที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 25 ปีบริบูรณ์
2. นโยบายส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2520 ได้ถือว่าเยาวชนคือผู้ที่มีอายุแรกเกิดจนถึง 24 ปีบริบูรณ์
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 62 ได้ระบุเกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ โดยถือว่าเยาวชนคือผู้ที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี
4. พระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2521 มาตรา 5 ระบุว่า “เยาวชนหมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกินยี่สิบห้าปี”

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความหมายของเยาวชนมีแนวคิดหรือความหมายที่กว้าง การจำกัดความหมายยังไม่ชัดเจน เพียงแต่เป็นการสรุปความหมายทั่วไปอย่างกว้าง ๆ เท่านั้นเอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงยึดคานิยามของ ป้าภาณี ฐิติวัฒนา (2535) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2544) ที่ระบุว่า กลุ่มเยาวชน ได้แก่ บุคคลที่มีช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ซึ่งสอดคล้องกับช่วงอายุของกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

ลักษณะของเยาวชน

เยาวชนเป็นวัยที่มีความอยากรู้ อยากเห็น อยากเล่น อยากลอง มีความต้องการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง และสร้างความนับถือในตนเอง และมีพลังที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ได้มาก หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและดูแลวัยรุ่น. 2535) เยาวชนเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศ และเป็นกลุ่มที่จะเป็นกำลังสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ หากได้รับการพัฒนาและส่งเสริมที่เหมาะสมตามศักยภาพ สร้างความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการ สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม และมีบทบาทในทางการเมืองการปกครอง ในทางกลับกันหากคนกลุ่มนี้ได้รับการดูแลที่ไม่เหมาะสม จะนำไปสู่ปัญหาสังคมที่จะส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศในอนาคตได้เช่นกัน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. 2541) ได้กำหนดคุณลักษณะของเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

1. มีสายใยผูกพันกับสมาชิกในครอบครัว
2. มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ เจริญเติบโตสมวัย มีบุคลิกภาพที่

เหมาะสมมั่นคง มีความเคารพและภาคภูมิใจในตนเอง

3. มีวัฒนธรรมที่ดีงาม เข้าใจหลักการที่ถูกต้องของศาสนา สาระแก่นแท้ของชีวิต และคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. มีความสามารถในการสื่อสารมากกว่า 1 ภาษา รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเข้าใจถึงสาระประโยชน์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้อย่างกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทย

5. เลื่อมใสในการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีวินัยเหตุผลและพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

6. เข้าใจสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และการทำงาน รวมทั้งเคารพสิทธิของผู้อื่น

7. รู้จักคิดไม่มั่งงายและรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเอง
ตลอดจนเห็นคุณค่าของพลังงาน และการประหยัดพลังงานทุกประเภท
8. มีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย เป็นผู้ผลิตที่รับผิดชอบต่อสังคม รู้จักสร้าง
งาน และอาชีพอิสระที่มีระบบการจัดการที่ดี
9. รับผิดชอบในการรักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
10. รู้จักเปลี่ยนแนวคิด และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
11. รู้จักช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนและ
ประเทศชาติ

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาและอบรมและดูแลเด็กวัยรุ่น (2535) เห็นว่า
ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของประเทศและของโลกในด้านเศรษฐกิจ
สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมไทยและเยาวชน
ไทยควรมีลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้ทั้งสองส่วนเอื้อต่อการพัฒนาในทิศทางที่พึงประสงค์
ดังนี้

1. สังคมเสริมคุณภาพชีวิต เยาวชนสุขภาพดี สังคมไทยที่พึงปรารถนาควร
เป็นสังคมที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน เป็นสังคมที่เด็กมีพัฒนาการและ
เจริญเติบโต ได้อย่างสมเพศสมวัยมีสุขภาพอนามัยที่ดี
2. สังคมแห่งการเรียนรู้ เยาวชนใฝ่รู้ใฝ่เรียน สังคมไทยไม่อาจหยุดนิ่งอยู่
ได้ในโลกของการเปลี่ยนแปลง จึงต้องสร้างสรรค้องค์ความรู้เพื่อความเจริญก้าวหน้า
ขณะเดียวกันกับเยาวชนที่เป็นวัยอยากรู้อยากเห็น จึงควรมีสิทธิเสรีภาพที่แสดงออกถึงพลังและ
จินตนาการในเชิงสร้างสรรค์ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีเหตุผล ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีโลกทัศน์
กว้าง ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม
3. สังคมเอื้ออาทร เยาวชนมีคุณธรรมและน้ำใจ ในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วย
ด้วยการแข่งขัน ทำให้คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น ขาดความละเอียดอ่อนทางจิตใจ หลักยึดที่สำคัญคือ
ลักษณะสังคมที่มีความเอื้ออาทรให้แก่กันและกัน แล้ววัยรุ่นรู้จักคิดชอบ ทำชอบ สามารถ
แยกแยะถูกผิดชั่วดี เป็นคนมีคุณธรรมและน้ำใจ รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม
4. สังคมประชาธิปไตย เยาวชนมีความรับผิดชอบ เป็นสังคมที่เปิดโอกาส
ให้มีการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีภายใต้กติกาของกฎหมาย มีการยอมรับความ
แตกต่างระหว่างบุคคลและกลุ่ม ขณะเดียวกันเยาวชนจะมีส่วนร่วมช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เป็น
ประชาธิปไตยได้โดยการมีจิตสำนึก และพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย

5. สังคมมีเอกลักษณ์ไทย เยาวชนรักไทยรักถิ่น ลักษณะของสังคมไทยที่พึงปรารถนาเป็นสังคมที่สามารถสร้างไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทยและวัฒนธรรมไทยที่ค้ำจุน เป็นสังคมที่ยอมรับความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่นและส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกของวัฒนธรรมท้องถิ่นและของชาติ และลักษณะของเยาวชนไทยควรมีความรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน สนใจที่จะทำประโยชน์เพื่อท้องถิ่นและสังคมไทย

6. สังคมมีการพัฒนาที่ยั่งยืน เยาวชนรู้จักพึ่งตนเอง มีความสมดุลระหว่างการพึ่งพาอาศัยกันกับการพึ่งตนเอง ขณะเดียวกันวัยรุ่นควรมีความรู้ความสามารถและทักษะที่จะช่วยให้พึ่งตนเองได้ มีนิสัยรักการทำงาน อดทน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าทดลอง เป็นผู้นำ รวมทั้งรู้จักการใช้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ข้างต้น มีส่วนที่สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองด้านสุขภาพดี การใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มีความรับผิดชอบ มีความอดทน และสามารถเป็นผู้นำที่ดีได้ จึงได้นำมาเป็นกรอบในการวิจัย เพื่อวางรากฐานสังคมและเป็นอนาคตของชาติที่มีประสิทธิภาพอย่างสมบูรณ์

ตอนที่ 4 รูปแบบการพัฒนา

รูปแบบการพัฒนาที่เกี่ยวกับการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬาออลเลย์บอลในท้องถิ่น ในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย ความหมายของรูปแบบ ประเภทของรูปแบบ ลักษณะของรูปแบบที่ดี การสร้างรูปแบบ และการทดสอบรูปแบบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความหมายของรูปแบบ (Model)

รูปแบบ (Model) เป็นคำที่ใช้สื่อความหมายหลายอย่าง โดยทั่วไปจะหมายถึงสิ่ง หรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้หลายลักษณะ ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2516) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึงสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ

สวัสดี สุคนธรังสี (2520) ได้กล่าวถึงรูปแบบว่า หมายถึง ตัวแทนที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายถึงพฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่ง

สโตนอร์ และ แวงเคิล (Stoner and Wankel, 1986) ให้ทัศนะว่า รูปแบบเป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของปรากฏการณ์

นั้น ๆ ให้ง่ายขึ้น

คีฟ (Keeves. 1988) กล่าวว่า รูปแบบหมายถึง การแสดง โครงสร้างเพื่อใช้ ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร รูปแบบอาจสามารถสร้างจากหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่จากการ หยั่งรู้ด้วยการเปรียบเทียบ หรือแตกมาจากทฤษฎีก็ได้

โดยสรุป รูปแบบ หมายถึงสิ่งที่เป็นตัวแทน หรือเป็นการจำลองความจริงของ ปรากฏการณ์ ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์พฤติกรรม หรือองค์ประกอบของสิ่งที่สำคัญ ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2. ประเภทของรูปแบบ

คีฟ (Keeves. 1988) ได้แบ่งรูปแบบการพัฒนาไว้ 4 ประเภท ดังนี้

2.1 รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) ลักษณะเป็นรูปแบบเชิง กายภาพ ส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบการพัฒนาการของอะตอม เป็นต้น สร้าง ขึ้นโดยใช้หลักการเทียบเคียงโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และทำให้รูปแบบสอดคล้องกับข้อมูล หรือความรู้ที่มีอยู่ในขณะนั้นด้วย อีกทั้งรูปแบบที่สร้าง ขึ้นต้องมีองค์ประกอบชัดเจน เพื่อให้สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ และ สามารถนำไปใช้ในการหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง

2.2 รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบเชิงนามธรรม ลักษณะ ที่สำคัญของรูปแบบนี้ คือการแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในรูปแบบ ข้อความ รูปภาพ หรือแผนภูมิ รูปแบบเชิงข้อความใช้หลักเทียบเคียงเชิงแนวคิด ปรากฏการณ์ และใช้ ข้อความในการอธิบาย จึงทำให้เกิดความกระจัดมากขึ้น

2.3 รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) รูปแบบนี้เป็นการแสดง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ หรือตัวแปร โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมี แนวโน้มว่านำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดผลทางการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้สามารถนำไปสู่การสร้างทฤษฎี เพราะสามารถนำไปสู่การทดสอบสมมติฐาน ได้ รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์นี้ ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

2.4 รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) รูปแบบนี้เริ่มมาจากการนำเทคนิคการ วิเคราะห์เชิงข้อความ มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดที่สำคัญของรูปแบบนี้ คือ ต้องสร้างขึ้น จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละ สมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปร จากนั้น มีการรวบรวมข้อมูลในสภาพที่

เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ รูปแบบระบบเส้น
เดี่ยว (Recursive Model) และรูปแบบระบบเส้นคู่ (Non – recursive Model)

3. ลักษณะของรูปแบบที่ดี

คีฟ (Keeves. 1988) ยังได้สรุปลักษณะรูปแบบที่ดีไว้ ดังนี้

1. ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง ระหว่างตัวแปรมากกว่าที่
จะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบรวม ๆ
2. ควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิง
ประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้ว ถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับความสัมพันธ์ตามที่เสนอ
ไว้รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิกไป
3. ควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ของเรื่องที่ศึกษาได้อย่าง
ชัดเจน นอกจากจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์แล้ว ควรสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้
ด้วย
4. ควรนำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่ หรือความสัมพันธ์ใหม่ ของเรื่องที่ศึกษา
5. ลักษณะรูปแบบของเรื่องใด ๆ ควรขึ้นอยู่กับกรอบทฤษฎีของเรื่องนั้น ๆ

รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอลในท้องถิ่น ที่ทำการวิจัยใน
ครั้งนี้ เป็นรูปแบบเชิงข้อความ ใช้ภาษาอธิบายการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอล
เพื่อให้เห็น โครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการพัฒนา
ผู้นำเยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอลในท้องถิ่น

4. การสร้างรูปแบบ

เมสันและคีย์เคอริ (Meason and Khedourri. 1985) ได้เสนอขั้นตอนการสร้าง
รูปแบบไว้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นรวบรวมปัญหา (Problem Formulation) เพื่อให้รู้ว่าอะไรคือปัญหา
ที่แท้จริง ขั้นพัฒนารูปแบบ (Model Construction) หลังจากรวบรวมปัญหาต่าง ๆ แล้ว ต้อง
พิจารณาวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เบื้องต้นของการสร้าง และลักษณะเฉพาะของผลผลิตที่ต้องการ
ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและควรคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการสร้างและความสนใจของผู้ใช้ ขั้น
ทดสอบรูปแบบ (Testing the Model) โดยพิจารณาถึง ความตรงตามสถานการณ์จริง (Validity)
มีการนำไปทดลองใช้ ที่มี 2 ลักษณะ คือ ทดลองย้อนหลัง (Retrospective Evaluation) โดยใช้
กับข้อมูลในอดีต และการทดลองใช้ปฏิบัติในปัจจุบัน (Pretest) ขั้นการทำให้สำเร็จ
(Implementation) เมื่อผ่านการทดลองแล้ว ก็ควรสามารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดความสำเร็จ จาก

การได้รับความสนใจและยอมรับที่จะนำไปใช้ และสุดท้ายขั้นปรับปรุงรูปแบบให้ทันสมัย (Model Updating) เพื่อประยุกต์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ขององค์กรและสถานการณ์ที่มากระทบจากภายนอกและภายในองค์กร

แต่อย่างไรก็ตาม การสร้างรูปแบบไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่า จะต้องทำอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไป เริ่มจากการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน หา สมมติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วจึงสร้างรูปแบบ รวมถึงทดสอบว่าสามารถนำไปใช้ได้ผลจริงหรือไม่

5. การทดสอบรูปแบบ

รูปแบบที่สร้างขึ้นมานั้นจะได้รับการยอมรับ และนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ได้ ต้องผ่านกระบวนการทดสอบ ซึ่งในการศึกษาทางสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์มักจะใช้วิธีการทางสถิติ โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่ข้อมูลบางเรื่องนั้น ต้องการการวิเคราะห์ที่ละเอียดอ่อนกว่าการได้ตัวเลข แล้วสรุปผล อีสเนอร์ (Eisner, 1976) ได้เสนอแนวคิด การประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิวิเคราะห์ วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจรรณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2. รูปแบบการประเมินที่มีลักษณะเฉพาะทาง ในเรื่องที่จะประเมิน รูปแบบนี้พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลปะ ที่มีความละเอียดลึกซึ้ง ต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย โดยการวัดเชิงคุณค่า ไม่สามารถวัดด้วยเครื่องมือวัดที่เป็นรูปธรรมใด ๆ ได้ แนวคิดนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ทางการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ทั้งนี้เพราะองค์ความรู้เฉพาะสาขานั้น ๆ ผู้ที่ศึกษาอย่างแท้จริงจะสามารถเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

3. รูปแบบใช้ตัวบุคคล หรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเที่ยงธรรม และมีดุลยพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ จะสร้างจากประสบการณ์ และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิเอง

4. รูปแบบที่ให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดกระบวนการประเมินตามความถนัดของแต่ละบุคคล นับตั้งแต่การ

กำหนดประเด็นสำคัญที่จะพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล และการนำเสนอผลการประเมิน

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยต่างประเทศ

มาเรียนเน (Marianne. 1996 : 622-A) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูพลศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับด้านขนาด ประเภทของสถาบัน จำนวนของเจ้าหน้าที่ครูพลศึกษา และศักยภาพในการสร้างคน ศักยภาพครูพลศึกษาได้มาจากกลุ่มที่ต่างกันในเรื่องของอายุ ระดับเงินเดือน และการศึกษา รวมถึงความรับผิดชอบในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน งานบริหาร การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องการสอน และการฝึกซ้อมกีฬาให้กับนักกีฬา นอกเหนือจากงานประจำ 84% บอกว่ามีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ 29.4% บอกว่ามีหน้าที่ในการสอนให้กับนักกีฬา

คาร์เรน (Karen. 1996 : 1409-A) ได้ศึกษาการศึกษาเกี่ยวกับผู้บริหาร 7 แห่งเกี่ยวกับผู้ฝึกสอนอาชีพที่มีความสัมพันธ์กันกับการกระตุ้น คุณลักษณะ และการเป็นผู้นำ ผลการศึกษาพบว่า 1) แบบสอบถามที่ถามไปถึงผู้บริหาร และผู้ฝึกสอน โดยถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของประชากร ประสบการณ์ด้านความรู้ และประสบการณ์ด้านอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการฝึกสอนและคุณลักษณะด้านอื่นที่มีความสัมพันธ์กับผู้ฝึกสอน 2) การสัมภาษณ์เบื้องต้นกับผู้บริหาร และผู้ฝึกสอน โดยการใช้คำถามพื้นฐานที่ได้มีการวิจัยมาแล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์จะถูกถามถึงวิธีการคัดเลือกของ Self-Selected Artifacts ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ 3) เป็นการสัมภาษณ์รอบที่ 2 ของผู้บริหาร และผู้ฝึกสอน ซึ่งเกิดขึ้นหลังการสัมภาษณ์รอบแรกประมาณ 8-12 สัปดาห์ 4) ผลสะท้อนกลับที่มีต่อกลุ่มผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และนักเรียน

กอร์ดอน (Gordon. 1997 : 2132-A) ได้ศึกษาคุณลักษณะ ความรู้และกลยุทธ์ในผู้ฝึกสอนกีฬาที่มีความสามารถ ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการของผู้ฝึกสอน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ ความรู้และกลยุทธ์ในการพัฒนาและการเจริญเติบโตของบุคคล และวิธีการในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง งานขององค์กร การฝึกซ้อม และการแข่งขัน เป็นจุดศูนย์กลางของอาชีพผู้ฝึกสอน 2) องค์กรนั้นมีความแตกต่างจากการฝึกซ้อม และการแข่งขัน เพราะองค์กรเป็นพื้นฐานของการฝึกซ้อมและการแข่งขัน ซึ่งผู้ฝึกสอนเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่า องค์กรผู้ฝึกสอนจะต้องเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจอย่างสูง ที่สามารถจะมีความเข้าใจในการบริหารทีม

และนักกีฬา ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน 3) การฝึกซ้อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะ ความรู้และกลยุทธ์ทางด้านร่างกายและการฝึกซ้อมทางด้านเทคนิค 4) การแข่งขันต้องมียังต่อเนื่อง และเป็นการทดสอบกระบวนการฝึกซ้อมการแข่งขันแสดงถึงบทบาทของผู้ฝึกสอนที่กระตือรือร้น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของส่วนประกอบต่างๆ ของการฝึกซ้อมที่มุ่งไปสู่ความสนใจในตัวนักกีฬา เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของผู้ฝึกสอน 5) กระบวนการจัดการเกี่ยวกับนักกีฬา เช่น ผละกำลัง ความสามารถและการพัฒนาเฉพาะบุคคล โดยที่ผู้ฝึกสอนจะต้องคัดเลือกนักกีฬาที่มีความสามารถในการแข่งขันมาผสมผสานกันในห้อง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย 6) ปัจจัยรอบข้างอื่น ๆ เช่น ระดับของการแข่งขัน สภาพของการแข่งขัน การจัดการกรรมการฝึกซ้อม และประเภทของชนิดกีฬานั้นๆ

ซูซาน (Suzanne. 1996 : 3051-A) ได้ศึกษาการรับรู้ของผู้ฝึกสอนทางด้านจิตใจ คุณลักษณะ และพฤติกรรมของนักกีฬาชาย-หญิง และผลกระทบของนักกีฬาที่มีต่อ ผู้ฝึกสอน ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ฝึกสอนจะถูกตั้งคำถามถึงคุณลักษณะ และพฤติกรรมของนักกีฬาเพศชาย-เพศหญิง การวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ จะถูกนำมาใช้ตรวจสอบการรับรู้ของผู้ฝึกสอนในเรื่องของนักกีฬาของผู้ฝึกสอนเอง คุณลักษณะของนักกีฬาเพศหญิง ได้แก่ อารมณ์ การรับรู้ ความตั้งใจของผู้ฝึกสอน ความสามารถในการฝึกซ้อม การคาดหวัง ความต้องการการยอมรับ การแข่งขันกับเพื่อนร่วมทีม การควบคุมน้ำหนัก พฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม และการประสบความสำเร็จ คุณลักษณะของนักกีฬาเพศชาย ได้แก่ การรับรู้ถึงอารมณ์ของผู้ฝึกสอน เจตคติ ความไม่อยู่ในโอวาท ความเชื่อมั่นในตนเอง การเผชิญกับอุปสรรค ทีมเวิร์ค อารมณ์อ่อนไหวมากกว่านักกีฬา เพศหญิง มีการเก็บความรู้สึกและความต้องการประสบความสำเร็จ 2) สถานการณ์เฉพาะเจาะจง ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ฝึกสอน ที่ถูกให้บรรยายถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักกีฬาเพศชาย เพศหญิง เนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ความแตกต่างทางพฤติกรรม ได้ถูกแบ่งออกจากตัวผู้สอน รวมไปถึงการพูดจา วิธีการเผชิญหน้ากับนักกีฬาเพศชาย นักกีฬาเพศหญิงจะมีอารมณ์อ่อนไหวมากกว่า มีการเน้นเรื่องชัยชนะในนักกีฬาเพศชาย ทำให้ดีที่สุดกับนักกีฬาเพศหญิง 3) ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความแตกต่างทางเพศที่มีต่อความรู้สึกของตัวผู้ฝึกสอน

5.2 งานวิจัยในประเทศ

อนันต์ รูปงาม (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า 1. การดำเนินงานกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีหน่วยงานที่ดำเนินงานกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพอยู่ 3 หน่วยงานหลัก

คือ งานกีฬาและหน่วยกิจกรรมกีฬา กองกิจการนักศึกษาดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมกีฬา เพื่อสุขภาพ สำหรับนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัย การจัดเตรียมสถานที่ และอุปกรณ์กีฬาเพื่อการออกกำลังกายเล่นกีฬา ฝึกซ้อมและแข่งขัน ตลอดจนการดูแลการดำเนินงาน กิจกรรมกีฬาของชมรมกีฬาสโมสรนักศึกษา ภาควิชาพลานามัย คณะศึกษาศาสตร์ ได้ดำเนินงานด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาภาควิชาและนักศึกษาทั่วไป การจัดสัมมนาวิชาการ ค้นคว้าวิจัยทางด้านสุขภาพและวิทยาศาสตร์การกีฬา ส่งเสริมให้นักศึกษาทั่วไปและนักศึกษา วิชาเอกพลศึกษาดำเนินงานจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพในทุกกระบวนวิชา และชมรมกีฬาสโมสรนักศึกษาดำเนินกิจกรรมกีฬาเพื่อการแข่งขันสำหรับนักศึกษาและสมาชิกชมรม และการจัดหาสมาชิกชมรม 2. การพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพ มหาวิทยาลัยมีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์กีฬาโดยรวมหน่วยกิจกรรมกีฬาและงานกีฬาให้เป็นองค์กรเดียว มีอิสระในการบริหารและพัฒนากีฬาของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก และมีการดำเนินกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพ ภาควิชาพลานามัยมีการบูรณาการการเรียนการสอนแบบองค์รวม มีกระบวนวิชาทางด้านกีฬาและกระบวนวิชาการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพสำหรับนักศึกษาทั่วไป และการดำเนินงานจัดกิจกรรมการส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพตามโอกาสสำคัญ และกำลังอยู่ในขั้นตอนการเสนอหลักสูตรกระบวนวิชากีฬา และการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เป็นวิชาการศึกษาทั่วไปสำหรับนักศึกษาในอนาคต ชมรมกีฬาสโมสรนักศึกษามีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญต่อการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพมากขึ้น เนื่องจากชมรมกีฬาต่างๆ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมของชมรมเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้น

หทัยกานต์ บัวชุม (2547) ได้ศึกษาความรู้และพฤติกรรมการเล่นกีฬาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า 1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ในการเล่นกีฬาอยู่ในระดับปานกลาง 2. นักเรียนมีพฤติกรรมการเล่นกีฬาอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง 3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการเล่นกีฬามีความสัมพันธ์กันเป็นไปในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง

วรชาติ เตชะ (2544) ได้ศึกษาพฤติกรรมและการรับรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพุทธนิโสณ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า 1. พฤติกรรมการออกกำลังกายนักเรียนส่วนใหญ่ออกกำลังกาย 3-5 วันต่อสัปดาห์ ระยะเวลาในการออกกำลังกาย 16-30 นาที โดยใช้เวลาระหว่าง 15.30-19.00 น. ประเภทกิจกรรมที่เลือกใช้ออกกำลังกายเป็นกิจกรรมที่มีความหนักปานกลางและใช้บริเวณบ้านเป็นสถานที่ออกกำลังกาย 2. การรับรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกาย ส่วนใหญ่นักเรียนรับรู้ในระดับเห็นด้วย การสนับสนุน

ด้านทรัพยากรท้องถิ่น ส่วนใหญ่นักเรียนมีความเห็นในระดับมากและการสนับสนุนทางสังคม ส่วนใหญ่นักเรียนมีความเห็นในระดับปานกลาง 3. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เรื่องการออกกำลังกาย การสนับสนุนด้านทรัพยากรท้องถิ่นและการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรม การออกกำลังกาย พบว่า การรับรู้เรื่องการออกกำลังกาย การสนับสนุนด้านทรัพยากรท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออกกำลังกายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และการสนับสนุนทางสังคม พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา (2529) ได้ศึกษาความสนใจและความต้องการในการออกกำลังกายของเยาวชนในชนบท ในเขตการศึกษา 8 ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนในชนบทใช้เวลาว่างช่วยงานบ้านมากที่สุด ได้รับข่าวสารทางกีฬาทางโทรทัศน์มากที่สุด เยาวชนส่วนใหญ่มุ่งมีความสนใจในการดูกีฬาสูงมาก สถานที่เล่นกีฬาของเยาวชนส่วนมากเล่นในบริเวณวัดที่อยู่ใกล้เคียง และชอบกีฬาประเภททีมมากกว่ากีฬาประเภทบุคคล เยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีอุปกรณ์ในการออกกำลังกายเป็นของตนเอง อุปกรณ์ที่ใช้ส่วนใหญ่ยืมจาก โรงเรียน ส่วนประเภทกีฬาที่เยาวชนชายเลือกเล่นมากที่สุดคือ ฟุตบอลและเยาวชนหญิงเลือกเล่นกีฬา วอลเลย์บอลมากที่สุด สถานที่เล่นกีฬาส่วนมากมีสถานที่เล่นฟุตบอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ ลูกวิ่ง ส่วนสถานที่เล่นกีฬาว่ายน้ำ และยิมนาสติกมีน้อยมาก ประเภทกีฬาที่เยาวชนรู้จักมากที่สุดได้แก่ ฟุตบอล กรีฑา ว่ายน้ำตามลำค้ำ และกีฬาที่รู้จักน้อยมากที่สุดได้แก่ กีฬาโปโล และกีฬายูโด

ปัทมทัต รักษนะ (2548) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสร้างความมั่นใจเฉพาะอย่างแก่นักกีฬาของผู้ฝึกสอนกีฬาในการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสร้างความมั่นใจเฉพาะอย่างแก่นักกีฬาทั้ง 13 แบบที่ผู้ฝึกสอนกีฬาชายและหญิงนำมาใช้กับนักกีฬาส่วนใหญ่มีความถี่ในการนำกลวิธีในการสร้างความมั่นใจเฉพาะอย่างมาใช้กับนักกีฬาอยู่ในระดับสูงหรืออย่างน้อยก็ระดับปานกลาง และกลวิธีด้านการแสดงความมั่นใจออกมาให้นักกีฬาเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ฝึกสอนชายมีความถี่ในการนำสูงกว่าผู้ฝึกสอนกีฬาหญิง ส่วน ผู้ฝึกสอนกีฬาประเภททีมและประเภทบุคคลมีความถี่ในการนำกลวิธีในการสร้างความมั่นใจเฉพาะอย่างมาใช้แก่นักกีฬาอยู่ในระดับสูงหรือระดับปานกลางเช่นกัน และกลวิธีด้านการแสดงความมั่นใจออกมาให้นักกีฬาเห็นและด้านการใช้คำพูดเกลี้ยกล่อมว่านักกีฬาสามารถทำได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ฝึกสอนกีฬาประเภททีมมีความถี่ในการนำมาใช้สูงกว่า ผู้ฝึกสอนกีฬาประเภทบุคคล ส่วนด้านประสิทธิภาพในการนำกลวิธีในการสร้างความมั่นใจเฉพาะอย่างมาใช้แก่นักกีฬาทั้ง 13 แบบพบว่าผู้ฝึกสอนชายและหญิงมีการนำกลวิธีในการสร้างความมั่นใจเฉพาะอย่างมาใช้กับนักกีฬา

ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากหรือน้อยที่ระดับปานกลาง โดยผู้ฝึกสอนกีฬาชายและหญิงมีการใช้กลวิธีด้านการสอนและการฝึกฝนทำให้เกิดการพัฒนาความสามารถมากที่สุด ส่วนด้านผู้ฝึกสอนกีฬาประเภททีมและประเภทบุคคล พบว่า ผู้ฝึกสอนกีฬาประเภททีมและบุคคล มีการนำกลวิธีในการสร้างความมั่นใจเฉพาะอย่างมาใช้กับนักกีฬาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก หรืออย่างน้อยระดับปานกลาง โดยผู้ฝึกสอนกีฬาประเภททีมและประเภทบุคคลมีการใช้กลวิธีด้านการสอนและการฝึกฝนทำให้เกิดการพัฒนาความสามารถ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

กิตติศักดิ์ รุ่งเจริญ (2545) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ฝึกสอนกีฬาว่ายน้ำ ทีมชาติในทศวรรษหน้า ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบุคลิกภาพของผู้ฝึกสอนกีฬาว่ายน้ำทีมชาติในทศวรรษหน้า จะต้องมีความสุขภาพแข็งแรง แต่งกายสะอาดเหมาะสม พุดจาสุภาพเรียบร้อย มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา ระเบียบกระฉับ ความคุมอารมณ์ได้แน่นมนั่ง มีความอดทน รับผิดชอบในหน้าที่ เชื้อมั่นในตนเอง มีความยุติธรรม มีไหวพริบ รู้จักให้กำลังใจนักกีฬา วางตนได้เหมาะสม กับกาลเทศะ ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ 2) ด้านเนื้อหาและวิชาการ ผู้ฝึกสอนกีฬาว่ายน้ำทีมชาติในทศวรรษหน้า จะต้องสำเร็จการศึกษาในสาขา พลศึกษาและวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์การกีฬา มีความรู้เกี่ยวกับทักษะ กฏ กติกา หลักการ ฝึกซ้อม อุปกรณ์การฝึกซ้อม หลักของการเป็นผู้ฝึกสอน หลักการบริหารทีม การบาดเจ็บจากการเล่นกีฬา การปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีความรู้ทางภาษาอังกฤษ เข้าร่วมฝึกอบรมในระดับนานาชาติและปรับปรุงวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันอยู่เสมอ 3) ด้านการวางแผนและการเตรียมการฝึกซ้อมของผู้ฝึกสอนกีฬาว่ายน้ำทีมชาติในทศวรรษหน้า จะต้องมีความรู้ในเรื่องการวางแผนการฝึกซ้อม การจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ของนักกีฬาเพื่อนำมาปรับปรุงข้อบกพร่องของนักกีฬา โดยนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการฝึกซ้อม 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานของผู้ฝึกสอนกีฬาว่ายน้ำทีมชาติในทศวรรษหน้า จะต้องมื่อธยาศัยไมตรี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย โดยรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์ของบุคคลอื่น 5) ด้านการประเมินผล ผู้ฝึกสอนกีฬาว่ายน้ำทีมชาติในทศวรรษหน้า จะต้องมีความรู้ในเรื่องการทดสอบและประเมินผล โปรแกรมการฝึกซ้อม ส่วนการประเมินผลนักกีฬาจะต้องสามารถวิเคราะห์และปรับปรุงข้อผิดพลาดของนักกีฬาได้ อีกทั้งยังต้องมีการประเมินตนเองในการดำเนินการฝึกซ้อมด้วยเช่นกัน

สมคิด ยอกระบ่า (2544) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่ดีของผู้ฝึกสอนกีฬาฟุตบอลไทย แลนด์ยูนิเวอร์ซิตีส์ลีกตามการรับรู้ของผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนและนักฟุตบอล ผลการวิจัยพบว่า 1)

ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนและนักฟุตบอลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของผู้ฝึกสอนกีฬาฟุตบอลไทยแลนด์ยูนิเวอร์ซิตีลีก อยู่ในระดับมาก 2) ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนและนักฟุตบอลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของผู้ฝึกสอนกีฬาฟุตบอลไทยแลนด์ยูนิเวอร์ซิตีลีก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มงคล อ่อนศรี (2548) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้ตัดสินวอลเลย์บอลตามทรรศนะของนักกีฬา ผู้ควบคุมทีมและผู้ชม ในการแข่งขันกีฬาเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 21 รอบคัดเลือก ภาค 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้ตัดสินวอลเลย์บอลตามทรรศนะของนักกีฬา ผู้ควบคุมทีมและผู้ชมในการแข่งขันกีฬาเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 21 รอบคัดเลือก ภาค 5 ด้านบุคลิกภาพของผู้ตัดสินวอลเลย์บอล ด้านความรู้ทั่วไปของผู้ตัดสินวอลเลย์บอลและด้านความสามารถในการตัดสินของผู้ตัดสินวอลเลย์บอล โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ตัดสินวอลเลย์บอล ตามทรรศนะของนักกีฬา ผู้ควบคุมทีมและผู้ชมในการแข่งขันกีฬาเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 21 รอบคัดเลือก ภาค 5 ด้านบุคลิกภาพของผู้ตัดสินวอลเลย์บอล ด้านความรู้ทั่วไปของผู้ตัดสินวอลเลย์บอลและด้านความสามารถในการตัดสินของผู้ตัดสินวอลเลย์บอล โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

เกียรติศักดิ์ สิทธิ (2547) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการเตรียมทีมวอลเลย์บอลชาย เพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาวินิจฉัยพลศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 29 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหาร ผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน มีความเห็นว่าสภาพการเตรียมทีมด้านความมุ่งหมาย ด้านการคัดเลือกตัวนักกีฬา ด้านผู้ฝึกสอน และด้านนักกีฬา โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านโปรแกรมการฝึกซ้อมอยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาการเตรียมทีม ด้านการคัดเลือกตัวนักกีฬา ด้านผู้ฝึกสอนและด้านนักกีฬา โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านความมุ่งหมายและด้านโปรแกรมการฝึกซ้อม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2) นักกีฬา มีความเห็นว่า สภาพการเตรียมทีมด้านความมุ่งหมายและด้านนักกีฬา โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการคัดเลือกตัวนักกีฬาและด้าน โปรแกรมการฝึกซ้อมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านผู้ฝึกสอนอยู่ในระดับมากที่สุด และปัญหาการเตรียมทีมด้านการคัดเลือกตัวนักกีฬา ด้านผู้ฝึกสอน ด้านนักกีฬา โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาการเตรียมทีมด้านโปรแกรมการฝึกซ้อม และด้านความมุ่งหมายมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

นกุล โสทธิพันธุ์ (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการฝึกอบรมผู้ฝึกสอนกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากการศึกษาวิจัยพบว่า

ผลกระทบของผู้ฝึกสอนประกอบด้วย 1) ด้านโครงสร้างผู้ฝึกสอนขาดความรู้ความเข้าใจในระบบโครงสร้างการบริหาร 2) ด้านจุดมุ่งหมายผู้ฝึกสอนมุ่งเน้นการเอาชนะและความเป็นเลิศทางด้านกีฬา 3) ด้านเนื้อหาและกระบวนการที่พหุวิทยาลัยศึกษาศาสตร์เป็นหลักทำให้เกิดปัญหาแก่นักกีฬา 4) ด้านการประเมินผลไม่มีการติดตามประเมินผลนักกีฬาทำให้นักกีฬาขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอลควรมีการพัฒนาได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพของผู้ฝึกสอนกีฬา จะต้องมีความสุขแข็งแรง แต่งกายสะอาดเหมาะสม พุดจาสุภาพเรียบร้อย มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา กระฉับกระเฉง ความคุมอารมณ์ได้ แน่วแน่มั่นคง มีความอดทน รับผิดชอบในหน้าที่ เชื้อมั่นในตนเอง มีความยุติธรรม มีไหวพริบ รู้จักให้กำลังใจนักกีฬา วางตนได้เหมาะสม กับกาลเทศะ ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ 2) ด้านเนื้อหาและวิชาการ ผู้ฝึกสอนกีฬา มีความรู้เกี่ยวกับทักษะ กฎ กติกา หลักการ ฝึกซ้อม อุปกรณ์การฝึกซ้อม หลักของการเป็นผู้ฝึกสอน หลักการบริหารทีม การบาดเจ็บจากการเล่นกีฬา การปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีความรู้ทางภาษาอังกฤษ เข้าร่วมฝึกอบรมในระดับนานาชาติและปรับปรุงวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันอยู่เสมอ 3) ด้านการวางแผนและการเตรียมการฝึกซ้อมของผู้ฝึกสอนกีฬา จะต้องมีความรู้ในเรื่องการวางแผนการฝึกซ้อม การจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ของนักกีฬาเพื่อนำมาปรับปรุงข้อบกพร่องของนักกีฬา โดยนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการฝึกซ้อม 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานของผู้ฝึกสอนกีฬา จะต้องมีความซื่อสัตย์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ทุกระดับทุกเพศ ทุกวัย โดยรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์ของบุคคลอื่น 5) ด้านการประเมินผล ผู้ฝึกสอนกีฬา จะต้องมีความรู้ในเรื่องการทดสอบและประเมินผล โปรแกรมการฝึกซ้อม ส่วนการประเมินผลนักกีฬาจะต้องสามารถวิเคราะห์และปรับปรุงข้อผิดพลาดของนักกีฬาได้ อีกทั้งยังต้องมีการประเมินตนเองในการดำเนินการฝึกซ้อมด้วยเช่นกัน

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬา วอลเลย์บอลในท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามและส่งผลต่อการพัฒนานักกีฬาเยาวชนซึ่ง ประมวลสรุปจากการวิจัยเชิงคุณภาพพร้อมทั้งส่งผลต่อคุณสมบัติของผู้นำเยาวชนด้านกีฬา วอลเลย์บอลในท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ความรู้ เจตคติ ความสามารถในการเล่น ความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการเป็นผู้นำและความสามารถในการฝึกกีฬา วอลเลย์บอล คือ วิเคราะห์ วางแผน มอบหมายงาน กำกับ ติดตามงาน ปรับปรุง และแก้ปัญหา ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอลในท้องถิ่นในจังหวัด มหาสารคามมาประชุมสัมมนาเพื่อสร้างรูปแบบ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกีฬา นักวิชาการ ผู้นำ กีฬาและผู้นำชุมชน นำไปสู่การสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอลใน ท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม หลังจากนั้นจึงทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาผู้นำ เยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอลในท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม โดยวิธีการกำหนดกลุ่มทดลอง วัตถุประสงค์ก่อนทดลอง (Pretest) วัตถุประสงค์หลังการทดลอง (Posttest)

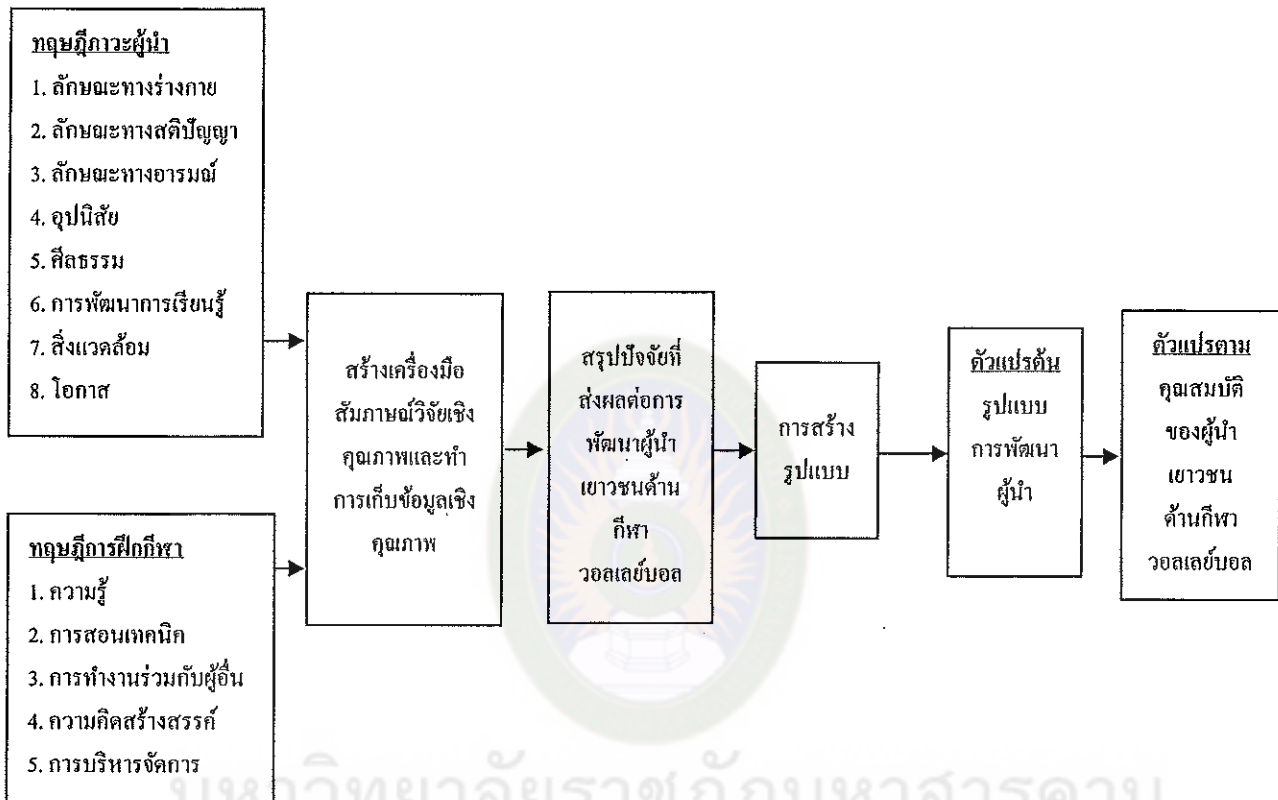
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 2 กรอบแนวคิดทฤษฎี

การวิจัยระยะที่ 1

ระยะที่ 2

ระยะที่ 3

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดทฤษฎี

จากแผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดทฤษฎี สรุปได้ว่า การวิจัยระยะที่ 1 ทฤษฎีภาวะผู้นำ ได้แก่ ลักษณะทางร่างกาย ลักษณะทางสติปัญญา ลักษณะทางอารมณ์ อุปนิสัย ศีลธรรม การพัฒนาการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อม โอกาสและทฤษฎีการฝึกกีฬา ได้แก่ ความรู้ การสอนเทคนิค การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความคิดสร้างสรรค์และการบริหารจัดการ นำไปสู่การสร้างเครื่องมือ สัมภาษณ์วิจัยเชิงคุณภาพและทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วจึงสรุปปัจจัยที่ส่งผลการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอล

การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบ แล้วจึงเข้าสู่การวิจัยระยะที่ 3 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการพัฒนาผู้นำ และตัวแปรตาม คือ คุณสมบัตินักผู้นำเยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอล เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านกีฬาวอลเลย์บอลในท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY